

Załącznik do uchwały 2362/210/12
Zarządu Województwa Mazowieckiego
z dnia 20 listopada 2012 r.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ZASADY KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW W RAMACH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007 - 2013

Warszawa, listopad 2012 r.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

SPIS TREŚCI

I. PODSTAWA PRAWNA	4
II. ZAKRES REGULACJI.....	7
1. Cel i zakres obowiązywania Zasad	7
2. Najważniejsze pojęcia występujące w Zasadach	8
III. ZASADY KWALIFIKOWANIA PROJEKTÓW	11
IV. OGÓLNE ZASADY KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW	13
1. Okres kwalifikowania wydatków.....	13
2. Ocena kwalifikowalności wydatków.....	13
3. Podmiot ponoszący wydatki	15
4. Uznanie wydatku za poniesiony	15
5. Dokumentowanie wydatków	16
6. Opisywanie dowodów księgowych	17
7. Zakaz podwójnego finansowania	18
8. Projekty generujące dochód	19
9. Kary umowne, zatrzymane wadium, zatrzymana kaucja gwarancyjna.....	19
V. ZASADY KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW W PROJEKTACH REALIZOWANYCH W RAMACH PROGRAMÓW POMOCY PUBLICZNEJ.....	20
VI. WSPÓLNE ZASADY KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW W ODNIESIENIU DO KATEGORII WYDATKÓW KWALIFIKOWALNYCH (PRIORYTET I-VII).....	22
1. Podatek od towarów i usług.....	22
2. Wkład niepieniężny	23
3. Dokumentacja niezbędna do przygotowania projektu	23
4. Zakup środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.....	24
5. Amortyzacja.....	24
6. Zakup gruntu lub nieruchomości zabudowanej.....	25
7. Leasing.....	26
8. Koszty ogólne	27
9. Opłaty finansowe, doradztwo i inne usługi związane z realizacją projektu	28
10. Instrumenty inżynierii finansowej	28
11. Inne techniki finansowania.....	28
12. Kwoty zatrzymane.....	29
13. Menedżer projektu	29
14. Koszty wynagrodzeń	30
15. Koszty ponoszone na podstawie umów cywilnoprawnych	31
16. Cross-financing.....	32
VII. WYDATKI NIEKWALIFIKOWALNE	34
VIII. ZASADY KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW W RAMACH PRIORYTETÓW RPO WM.....	36
Priorytet I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu	36
Działanie 1.1. Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego	36
Działanie 1.2. Budowa sieci współpracy nauka-gospodarka.....	37
Działanie 1.3. Kompleksowe przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą	38
Działanie 1.4. Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu	39

Działanie 1.5. Rozwój przedsiębiorczości.....	42
Działanie 1.6. Wspieranie powiązań kooperacyjnych o znaczeniu regionalnym.....	43
Działanie 1.7. Promocja gospodarcza.....	44
Działanie 1.8. Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT).....	45
Priorytet II. Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza	46
Działanie 2.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu.....	46
Działanie 2.2. Rozwój e- usług.....	47
Działanie 2.3. Technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP	48
Priorytet III. Regionalny system transportowy	49
Działanie 3.1. Infrastruktura drogowa	49
Działanie 3.2. Regionalny transport publiczny.....	50
Działanie 3.3. Lotniska i infrastruktura lotnicza	51
Priorytet IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka	52
Działanie 4.1. Gospodarka wodno-ściekowa.....	52
Działanie 4.2. Ochrona powierzchni ziemi.....	54
Działanie 4.3. Ochrona powietrza, energetyka	55
Działanie 4.4. Ochrona przyrody, zagrożenia, systemy monitoringu.....	56
Priorytet V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu	56
Działanie 5.1. Transport miejski.....	56
Działanie 5.2. Rewitalizacja miast.....	57
Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji	59
Działanie 6.1. Kultura.....	59
Działanie 6.2. Turystyka.....	60
Priorytet VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego	61
Działanie 7.1. Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia	61
Działanie 7.2. Infrastruktura służąca edukacji.....	62
Działanie 7.3. Infrastruktura służąca pomocy społecznej.....	62
Priorytet VIII. Pomoc Techniczna.....	63

I. Podstawa prawna

Niniejsze *Zasady kwalifikowania wydatków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (Zasady)* zostały przygotowane na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.), zwanej dalej „*Ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*”.

Zasady kwalifikowania wydatków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 określają zasady kwalifikowania wydatków oraz szczegółowe kategorie wydatków kwalifikowalnych w projektach współfinansowanych ze środków krajowych i wspólnotowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (RPO WM).

Zasady są zgodne z postanowieniami *Krajowych wytycznych dotyczących kwalifikowania wydatków w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007–2013 (Wytyczne krajowe)* i stanowią ich uszczegółowienie w zakresie, w jakim Instytucja Zarządzająca RPO WM (IZ) jest uprawniona do określenia szczegółowych zasad kwalifikowania wydatków.

Kwestię kwalifikowania wydatków w ramach RPO WM regulują następujące akty prawne:

- *Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) Nr 1260/1999* (Dz. Urz. UE z dnia 31 lipca 2006 r. L 210/25, z późn. zm.),
- *Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonywania Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) Nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego* (Dz. Urz. UE z dnia 27 grudnia 2006 r., L 371/1, z późn. zm.),
- *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylającym rozporządzenie (WE) Nr 1783/1999* (Dz. Urz. UE z dnia 31 lipca 2006 r., L 210/1),
- *Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.),
- *Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759, z późn. zm.),
- *Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.),
- *Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości* (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, z późn. zm.), zwana dalej „*Ustawą o rachunkowości*”,
- *Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług* (Dz. U. Nr 54, poz. 535, z późn. zm.), zwana dalej „*Ustawą o VAT*”,
- *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 kwietnia 2011 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług* (Dz. U. Nr 73, poz. 392, z późn. zm.),

oraz następujące dokumenty:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (RPO WM),*
- *Szczegółowy opis priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (Uszczegółowienie RPO WM),*
- *Krajowe wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013. Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 14 maja 2010 r. (Krajowe wytyczne),*
- *Wytyczne w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód. Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 27 września 2011 r.*

Akty prawne regulujące zasady udzielania pomocy publicznej:

- *Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych), (Dz. U. L 214 z 09.08.2008 r., s. 3),*
- *Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 379 z 28.12.2006 r., s. 5),*
- *Rozporządzenie (WE) Nr 1370/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczące usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego transportu pasażerskiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) Nr 1191/69 i 1107/70 (Dz. Urz. UE L 315 z 3.12.2007 r., s. 1),*
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej (Dz. U. Nr 190, poz. 1402),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 236, poz. 1562),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 1 grudnia 2010 r. w sprawie udzielania pomocy na usługi doradcze dla mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 235, poz. 1549),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 239, poz. 1599),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie udzielania pomocy na wzmacnianie potencjału instytucji otoczenia biznesu w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 85, poz. 719),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 26 października 2011 r. w sprawie udzielania pomocy przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 245, poz. 1461, z późn. zm.),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 17 marca 2009 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w zakresie transportu multimodalnego w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 52, poz. 430),*

- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 8 października 2009 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w zakresie portów lotniczych w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 174, poz. 1356),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 7 grudnia 2009 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w zakresie: energetyki, infrastruktury telekomunikacyjnej, infrastruktury sfery badawczo-rozwojowej, lecznictwa uzdrowiskowego w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 214, poz. 1661),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie udzielania pomocy na projekty w zakresie badań i rozwoju w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 113, poz. 754),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 9 czerwca 2010 r. w sprawie udzielania pomocy na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 117, poz. 787),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 26 października 2011 r. w sprawie udzielania pomocy ze środków instrumentów inżynierii finansowej w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 245, poz. 1461),*
- *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie udzielania pomocy na szkolenia w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. Nr 234, poz. 1535),*
- *Wytyczne w zakresie dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym. Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 11 maja 2011 r.*

II. Zakres Regulacji

1. Cel i zakres obowiązywania Zasad

Celem niniejszego dokumentu jest określenie zasad dotyczących kwalifikowania wydatków w projektach współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach RPO WM.

Rozdział III *Zasad* określa zasady kwalifikowania do dofinansowania projektów. Rozdziały IV, V i VI zawierają ogólne zasady kwalifikowania wydatków w ramach RPO WM 2007-2013. Rozdział VII zawiera podstawowy katalog wydatków niekwalifikowalnych.

Rozdział VIII stanowi uszczegółowienie i uzupełnienie zasad kwalifikowania wydatków w odniesieniu do poszczególnych Działań RPO WM. W zależności od rodzaju realizowanych operacji może określać dodatkowe ograniczenia i warunki kwalifikowalności względem regulacji ogólnych. Zarówno katalog wydatków kwalifikowalnych, jak i niekwalifikowalnych właściwych dla każdego Działania ma charakter otwarty. Kwalifikowalność wydatków spoza katalogu określonego dla danego Działania jest uzależniona od zgodności tych wydatków z ogólnymi zasadami kwalifikowalności, związku ze specyfiką realizowanej operacji i uwzględnienia wydatku w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie.

Zasady dotyczą wszystkich wydatków kwalifikowalnych ponoszonych przez Beneficjenta – zarówno w ramach środków własnych Beneficjenta, współfinansowania krajowego, jak i środków wspólnotowych w ramach realizacji projektu współfinansowanego z EFRR w ramach RPO WM. Jedynie wydatki poniesione zgodnie z postanowieniami *Umowy o dofinansowanie* zawartej z Beneficjentem oraz zgodnie z *Zasadami* mogą być uznane za kwalifikowalne.

W przypadku projektów konkursowych, do oceny kwalifikowalności poniesionych wydatków stosuje się wersję *Zasad* obowiązującą w dniu ogłoszenia konkursu. Analogicznie, w przypadku projektów indywidualnych stosuje się wersję *Zasad* aktualną na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie projektu.

W drodze wyjątku od powyższej reguły, jeśli *Zasady* aktualne na dzień sporządzenia wniosku o płatność są korzystniejsze, Beneficjent może powołać się na nowszą wersję *Zasad*. Jednakże:

- Beneficjent powinien poinformować MJWPU o wersji i zakresie zastosowania nowszej wersji *Zasad*, w oparciu o które dokonuje rozliczenia, wraz z uzasadnieniem;
- Beneficjent stosuje ogólne zasady kwalifikowania wydatków (wyszczególnione w Rozdziale IV *Zasad*) aktualne na dzień sporządzenia wniosku o płatność, ze szczególnym uwzględnieniem wytycznych w zakresie dokumentowania wydatków oraz opisywania dowodów księgowych.

W przypadku projektu lub grupy projektów, w których występuje pomoc publiczna w rozumieniu art. 107 ust.1 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2, z późn. zm.) (TFUE), mogą obowiązywać odrębne zasady dotyczące kwalifikowania wydatków od określonych w *Zasadach*, wynikające z właściwego programu pomocowego lub określone w wyniku indywidualnej notyfikacji pomocy.

Zasady są skierowane do Instytucji Wdrażającej (Instytucji Pośredniczącej II stopnia, tj. Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych (MJWPU) oraz Beneficjentów.

2. Najważniejsze pojęcia występujące w Zasadach

Beneficjent – podmiot gospodarczy, podmiot lub przedsiębiorstwo, publiczne lub prywatne, odpowiedzialne za inicjowanie lub inicjujące i realizujące operacje.

Cross-financing – zasada elastycznego, krzyżowego finansowania, która ma na celu ułatwienie wdrażania jednofunduszowych programów operacyjnych. Zapewnia ona możliwość finansowania w ramach zakresów interwencji EFRR i EFS komplementarnych działań wchodzących odpowiednio w zakres drugiego funduszu.

Duży projekt – projekt którego całkowity koszt przekracza kwotę 50 mln EUR. W celu ustalenia, czy całkowity koszt danego projektu przekracza próg dużego projektu, a tym samym czy dany projekt jest dużym projektem w rozumieniu art. 39 *rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006* należy zastosować kurs wymiany EUR/PLN stanowiący średnią miesięcznych obrachunkowych kursów stosowanych przez Komisję Europejską z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie. Ustalony w momencie złożenia wniosku kurs wymiany EUR/PLN jest stosowany również w celu identyfikacji, czy dany projekt nie uzyskał statusu dużego projektu w przypadku zmiany całkowitego kosztu na późniejszym etapie. Miesięczne obrachunkowe kursy wymiany stosowane przez Komisję Europejską publikowane są w mediach elektronicznych:

(http://ec.europa.eu/budget/inforeuro/index.cfm?fuseaction=currency_historique¤cy=153&Language=en).

Fundusz Powierniczy JEREMIE – oznacza fundusz powierniczy w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z późn. zm. oraz Rozporządzenia Rady (WE) nr 1828/2006 z późn. zm. utworzony na podstawie Umowy o dofinansowanie w celu realizacji projektu i zarządzany przez Menadżera. Przez Fundusz Powierniczy JEREMIE nie należy rozumieć funduszu inwestycyjnego w rozumieniu Ustawy o funduszach inwestycyjnych z dnia 27 maja 2004 r. (Dz.U. z dnia 28 czerwca 2004r. nr 146 poz. 1546).

Kompensata – wzajemne potrącenie wierzytelności, w rozumieniu art. 498 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.).

Kwoty zatrzymane – pieniężne zabezpieczenie należytego wykonania umowy ustanowione w umowie między Beneficjentem a podmiotem wykonującym na jego rzecz roboty budowlane.

MSP – mikroprzedsiębiorca, mały lub średni przedsiębiorca w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (WE) Nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r.

Nieruchomość niezabudowana – część powierzchni ziemskiej stanowiąca odrębny przedmiot własności (grunty), z wyłączeniem budynków, budowli, obiektów małej architektury oraz tymczasowych obiektów budowlanych.

Nieruchomość zabudowana – część powierzchni ziemskiej stanowiąca odrębny przedmiot własności (grunty), wraz z budynkami, budowlami, obiektami małej architektury trwale związanymi z gruntem.

Partner – podmiot wymieniony w zatwierdzonym Wniosku o dofinansowanie projektu, realizujący wspólnie z Beneficjentem (i ewentualnie innymi Partnerami) projekt na warunkach określonych w umowie z Beneficjentem i wnoszący do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe.

Projekt generujący dochód – są to wszelkie projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, których całkowity koszt przekracza 1 mln EUR, obejmujące inwestycję w infrastrukturę, korzystanie z której podlega opłatom ponoszonym bezpośrednio przez korzystających oraz wszelkie projekty pociągające za sobą sprzedaż gruntu lub budynków lub dzierżawę gruntu lub najem budynków, lub wszelkie inne odpłatne świadczenie usług, dla których wartość bieżąca przychodów w rozumieniu art. 55 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 przewyższa wartość bieżącą kosztów operacyjnych. Projektami generującymi dochody nie są projekty, które podlegają zasadom pomocy publicznej w rozumieniu art. 107 TFUE, w tym pomocy de minimis lub dla których wsparcie związane jest z instrumentami inżynierii finansowej w rozumieniu art. 44 rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 oraz Sekcji 8 rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1828/2006.

W celu ustalenia, czy całkowity koszt danego projektu przekracza powyższy próg, należy zastosować kurs wymiany EUR/PLN, stanowiący średnią miesięcznych obrachunkowych kursów stosowanych przez Komisję Europejską z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie.

Środek trwały na stałe zainstalowany w projekcie – środek trwały, niezbędny do realizacji projektu przez cały okres jego realizacji i którego użycie do innych zadań niż te założone w projekcie grozi niezrealizowaniem celu projektu.

Umowa o dofinansowanie projektu – umowa zawarta z Beneficjentem, na podstawie której realizuje projekt współfinansowany w ramach RPO WM. Należy przez to rozumieć również decyzję o dofinansowaniu projektu zgodnie z art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Wartości niematerialne i prawne – zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 14 ustawy o rachunkowości są to nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, w szczególności: a) autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje, b) prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych, c) know-how. Do wartości niematerialnych i prawnych nie zalicza się inwestycji, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 17 ww. ustawy.

Wydatek kwalifikowalny – wydatek lub koszt poniesiony przez Beneficjenta w związku z realizacją projektu w ramach RPO WM, zgodnie z obowiązującymi *Krajowymi wytycznymi* i *Zasadami*, który kwalifikuje się do rozliczenia lub refundacji ze środków przeznaczonych na realizację RPO WM w trybie określonym w *Umowie o dofinansowanie projektu*.

Wydatek niekwalifikowalny – wydatek lub koszt niekwalifikujący się do rozliczenia lub refundacji ze środków przeznaczonych na realizację RPO WM.

Wyposażenie (w ujęciu projektu) – rzeczowe składniki majątku trwale związane z projektem, zaliczone do środków trwałych i wprowadzone do ewidencji środków trwałych, niezbędnych do realizacji celu projektu.

Zakończenie rzeczowe realizacji projektu – data:

- wykonania pełnego zakresu rzeczowego Projektu zgodnie z Umową o dofinansowanie oraz harmonogramem rzeczowo-finansowym, co oznacza zrealizowanie wszystkich zadań/etapów realizacji Projektu

- udokumentowania wykonania robót, dostaw i usług protokołami odbioru,
- udokumentowania wykonania robót, dostaw i usług fakturami o równoważnej wartości dowodowej,
- udokumentowania wykonania robót, dostaw i usług innymi dokumentami potwierdzającymi zgodność realizacji Projektu z warunkami *Umowy o dofinansowanie*, wymienionymi w treści *Umowy o dofinansowanie* w części dotyczącej warunków wypłaty dofinansowania,
- podpisania przez Beneficjenta ostatniego protokołu odbioru, świadectwa wykonania lub innego dokumentu równoważnego w ramach Projektu potwierdzającego wykonanie prac/odbioru towaru.

Zakończenie finansowe realizacji projektu – data zrealizowania pełnego zakresu finansowego projektu, co oznacza zrealizowanie przez Beneficjenta wszystkich płatności w ramach Projektu, tj. poniesienie wszystkich wydatków i pozyskanie dokumentów stanowiących podstawę uznania wydatków za kwalifikujące się do objęcia wsparciem w ramach Projektu.

Zakończenie realizacji projektu - należy przez to rozumieć datę spełnienia łącznie trzech warunków, tj.: zaplanowane w ramach Projektu czynności zostały faktycznie wykonane (żadna dalsza czynność nie jest wymagana), wszystkie wydatki zostały zapłacone przez Beneficjenta (Beneficjent nie będzie ponosił już żadnych płatności), dofinansowanie zostało wypłacone Beneficjentowi (na rzecz Beneficjenta nie będą przekazywane już żadne płatności ze strony BGK i MJWPU).

III. Zasady kwalifikowania projektów

Jako generalną zasadę przyjmuje się, że projekt współfinansowany z EFRR w ramach RPO WM musi być realizowany w granicach administracyjnych województwa mazowieckiego. W drodze wyjątku od tej zasady, dofinansowaniu mogą podlegać także projekty realizowane częściowo lub w całości poza granicami województwa mazowieckiego, w ramach:

- Działania 1.6. *Wspieranie powiązań kooperacyjnych o znaczeniu regionalnym* – przedsięwzięcia w ramach projektów dotyczące budowania marki i promocji klastra,
- Działania 1.7. *Promocja gospodarcza*,
- Priorytetu VI *Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji* – projekty lub przedsięwzięcia w ramach projektów dotyczące promocji kultury i turystyki Mazowsza.

Infrastruktura zakupiona, wytworzona lub zmodernizowana w ramach projektu, powinna być zlokalizowana na terenie województwa mazowieckiego.

Ocena kwalifikowalności projektu następuje na etapie wyboru projektów do dofinansowania i polega na sprawdzeniu, czy przedstawiony projekt mieści się w zakresie przedmiotowym działania stanowiącego element programu operacyjnego i może stanowić przedmiot współfinansowania w ramach RPO WM.

Projekt kwalifikuje się do współfinansowania jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) jest zgodny z RPO WM oraz Szczegółowym opisem priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013,
- 2) Beneficjent ubiegający się o dofinansowanie jest uprawniony do złożenia wniosku w ramach danego priorytetu i działania,
- 3) jest zgodny z kryteriami wyboru określonymi przez Komitet Monitorujący RPO WM,
- 4) jest zgodny z horyzontalnymi politykami Unii Europejskiej, w tym w szczególności z politykami w zakresie: równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, zrównoważonego rozwoju, konkurencji, zamówień publicznych, środowiska oraz społeczeństwa informacyjnego,
- 5) przyczynia się do realizacji celów priorytetu i działania w ramach, którego projekt będzie realizowany.

Zgodnie z postanowieniami art. 57 *Rozporządzenia Rady Nr 1083/2006*, trwałość projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych musi być zachowana przez okres pięciu 5 lat od daty zakończenia projektu. Poprzez datę zakończenia projektu należy rozumieć termin realizacji projektu określony w *Umowie o dofinansowanie projektu i Zasadach*, z uwzględnieniem przepisów art. 88 *Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006*. W przypadku projektów realizowanych w celu utrzymania inwestycji lub miejsc pracy stworzonych przez MSP trwałość projektu musi być zachowana przez 3 lata od daty jego zakończenia.

Pojęcie „trwałości projektu” rozumiane jest jako niepoddanie projektu tzw. zasadniczej modyfikacji tj.:

- 1) modyfikacji mającej wpływ na charakter lub warunki realizacji projektu lub powodującej uzyskanie nieuzasadnionej korzyści przez przedsiębiorstwo lub podmiot publiczny oraz
- 2) wynikającej ze zmiany charakteru własności elementu infrastruktury albo z zaprzestania działalności produkcyjnej.

Zasadnicza modyfikacja oznacza jednoczesne spełnienie, co najmniej jednego z warunków wymienionych w lit. a i co najmniej jednego z warunków wymienionych w lit. b. Powyższe przepisy dotyczą projektów infrastrukturalnych oraz projektów, w których dokonywany jest zakup sprzętu lub wyposażenia. Spełnienie obowiązku trwałości projektu podlega

monitoringowi. Wydatki poniesione na rzecz projektu, który zostanie poddany znaczącym modyfikacjom, będą objęte procedurą odzyskiwania zgodnie z art. 98-102 *Rozporządzenia Rady Nr (WE) 1083/2006*. Przyznane i wypłacone dofinansowanie pozostanie u Beneficjenta tylko w przypadku, kiedy trwałość projektu zostanie zachowana.

IV. Ogólne zasady kwalifikowania wydatków

1. Okres kwalifikowania wydatków

Pod pojęciem okresu kwalifikowania wydatków należy rozumieć okres, w którym mogą być ponoszone wydatki kwalifikowalne. Wydatki poniesione poza okresem kwalifikowania stanowią wydatki niekwalifikowalne.

Wydatki kwalifikowalne to wydatki poniesione nie wcześniej niż 1 stycznia 2007 roku i nie później niż 31 grudnia 2015 roku.

W przypadku projektów, których rzeczowa realizacja rozpoczęła się przed okresem kwalifikowalności tj. 01.01.2007 r. wydatki mogą zostać uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostały faktycznie poniesione w 2007 r. Oznacza to, że datą poniesienia wydatków kwalifikujących się do otrzymania dofinansowania przez Beneficjenta jest data przekazania środków na rzecz wykonawcy (zapłaty). Ostateczny okres kwalifikowania wydatków dla danego projektu jest określony w *Umowie o dofinansowanie projektu*, która precyzuje początkową i końcową datę kwalifikowania wydatków.

Końcowa data kwalifikowania wydatku może zostać zmieniona w uzasadnionym przypadku, na pisemny wniosek Beneficjenta, za zgodą instytucji stanowiącej stroną *Umowy o dofinansowanie projektu*, w formie pisemnej w postaci aneksu do *Umowy o dofinansowanie projektu* – jednak w żadnym wypadku końcowa data kwalifikowania wydatków dla projektu nie może wykraczać poza datę 31 grudnia 2015 r. W przypadku projektów objętych pomocą publiczną okres kwalifikowalności wydatków powinien być zgodny z obowiązującymi w tym zakresie regulacjami i wytycznymi.

Za datę poniesienia wydatku przyjmuje się:

- 1) w przypadku wydatków pieniężnych:
 - dokonanych przelewem, obciążeniową kartą płatniczą – datę obciążenia rachunku bankowego podmiotu ponoszącego wydatek,
 - opłaconych w formie gotówkowej – datę zapłaty,
 - dokonanych kartą kredytową lub podobnym instrumentem płatniczym o odroczonej płatności - datę transakcji skutkującej obciążeniem rachunku karty kredytowej lub podobnego instrumentu płatniczego,
- 2) w przypadku amortyzacji – datę dokonania odpisu amortyzacyjnego, jednak nie wcześniej niż 1 stycznia 2007 roku,
- 3) w przypadku wkładu rzeczowego – datę faktycznego wniesienia wkładu, jednak nie wcześniej niż 1 stycznia 2007 roku,
- 4) w przypadku kompensaty – datę uznania kompensaty przez drugą stronę jednak nie wcześniej niż 1 stycznia 2007 roku,
- 5) w odniesieniu do pkt. 2 - 4 za kwalifikowalną uznana zostanie wyłącznie część wydatków poniesiona w okresie realizacji projektu.

2. Ocena kwalifikowalności wydatków

Beneficjent może wnioskować o refundację poniesionych wydatków (lub o wypłatę zaliczki na realizację bieżącego zadania lub jego etapu) do kwoty określonej w *Umowie o dofinansowanie*

projektu¹ pod warunkiem, że wydatki te wynikają z realizacji projektu, którego zakres został zatwierdzony *Umową o dofinansowanie projektu* w oparciu o *Wniosek o dofinansowanie projektu* oraz są ponoszone zgodnie z obowiązującymi zasadami. Ocena kwalifikowalności wydatków polega na analizie zgodności jego poniesienia z obowiązującymi przepisami. Oceny takiej dokonuje się zarówno na etapie wyboru wniosku o dofinansowanie projektu, jak i podczas realizacji projektu.

Na etapie wyboru wniosków sprawdzeniu podlega potencjalna kwalifikowalność wydatków ujętych we wniosku. W przypadku projektów zgłoszonych w ramach procedury konkursowej, stosowane są Zasady aktualne na dzień ogłoszenia konkursu. W przypadku projektów indywidualnych stosowane są Zasady aktualne na dzień podpisania Umowy dotyczącej przygotowania projektu indywidualnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 lub podjęcia przez Zarząd Województwa Mazowieckiego uchwały w sprawie przygotowania do realizacji projektu kluczowego.

Przyjęcie danego projektu do realizacji i podpisanie z Beneficjentem *Umowy o dofinansowanie projektu* nie oznacza, że wszystkie wydatki, które Beneficjent przedstawi do refundacji lub przy rozliczaniu zaliczki w trakcie realizacji projektu będą kwalifikować się do współfinansowania. Kwalifikowalność poniesionych wydatków jest oceniana również w trakcie realizacji projektu, kiedy Beneficjent przedkłada kolejne wnioski o płatność oraz podczas kontroli na miejscu realizacji projektu.

Wydatki mogą zostać uznane za kwalifikowalne w ramach RPO WM, o ile spełniają łącznie następujące warunki:

- została podpisana *Umowa o dofinansowanie projektu* lub Zarząd Województwa Mazowieckiego podjął uchwałę o realizacji projektu własnego,
- rzeczowe zakończenie projektu nie nastąpiło przed datą 1 stycznia 2007r.,
- zostały poniesione w okresie kwalifikowalności wydatków,
- zostały należycie udokumentowane i są możliwe do zweryfikowania,
- są zgodne z postanowieniami RPO WM,
- są niezbędne do realizacji projektu i zostały poniesione w związku z realizacją projektu,
- zostały faktycznie poniesione na produkty/usługi,
- zostały dokonane w sposób efektywny i racjonalny
- zostały dokonane w sposób oszczędny, tzn. w oparciu o zasadę dążenia do uzyskania założonych efektów przy jak najniższej kwocie wydatku,
- zostały przewidziane w zatwierdzonym budżecie projektu,
- są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa wspólnotowego oraz prawa krajowego, w szczególności z ustawą Prawo zamówień publicznych oraz art. 22 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej,
- są zgodne ze szczegółowymi wymogami określonymi w niniejszych *Zasadach*.

¹ W przypadku zaliczki do 95% całkowitej kwoty dofinansowania, pozostała część dofinansowania zostanie wypłacona na zasadzie refundacji. W przypadku projektów własnych Samorządu Województwa lub projektów realizowanych przez wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne w formie zaliczki może zostać wypłacone do 100% całkowitej kwoty dofinansowania.

3. Podmiot ponoszący wydatki

Wydatkiem kwalifikowalnym jest wydatek poniesiony przez Beneficjenta uprawnionego do złożenia wniosku w ramach danego działania/poddziałania, tj. podmiot z którym IP/IZ zawarła *Umowę o dofinansowanie projektu* lub podjęła decyzję w sprawie przyznania dofinansowania w ramach RPO WM.

W przypadku gdy projekt jest realizowany w partnerstwie, wydatkiem kwalifikowalnym jest wydatek poniesiony przez każdego uczestnika partnerstwa (jeśli wynika to z postanowień *Umowy o dofinansowanie projektu*). Przez pojęcie partnerstwa należy rozumieć porozumienie co najmniej dwóch samodzielnych podmiotów, wymienionych we wniosku o dofinansowanie i uczestniczących wspólnie w realizacji projektu, których udział jest uzasadniony, konieczny i niezbędny, wnoszących do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe oraz realizujących projekt na warunkach określonych w umowie partnerskiej. Umowa pomiędzy Partnerami musi zawierać m.in. opis wzajemnych relacji między partnerami, w tym w szczególności, opis zasad w zakresie dokonywania płatności i rozliczeń. Ponadto, umowa partnerska musi wskazywać partnera wiodącego (Beneficjenta), który złoży wniosek o dofinansowanie projektu do właściwej instytucji oraz podpisze z nią umowę.

Beneficjent może również upoważnić inny podmiot (jednostkę organizacyjną) do realizacji części lub całości projektu, w tym do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych. Upoważnienie lub cofnięcie powyższego upoważnienia wymaga aktualizacji wniosku o dofinansowanie poprzez aneksowanie umowy. Niezależnie od tego, czy Beneficjent upoważni inny podmiot do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, Beneficjent zawsze pozostaje odpowiedzialny za prawidłowość rzeczowej i finansowej realizacji projektu i pozostaje jedynym podmiotem uprawnionym do kontaktów z właściwą instytucją oraz przedstawiania wniosków o płatność.

4. Uznanie wydatku za poniesiony

1) Wydatek uznaje się za poniesiony, jeżeli nastąpił faktyczny przepływ środków pieniężnych od podmiotu ponoszącego wydatek do innego podmiotu tj. miał miejsce rozchód środków pieniężnych z wyodrębnionego dla projektu rachunku bankowego Beneficjenta. Dopuszcza się zapłatę w formie gotówkowej, jednak pod warunkiem, że transakcja ta będzie miała odzwierciedlenie w wypłacie środków pieniężnych z wyodrębnionego dla projektu rachunku Beneficjenta.

2) Wydatek kwalifikowalny polegający na amortyzacji środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej uważa się za poniesiony, jeśli został dokonany odpis amortyzacyjny.

3) Wydatek kwalifikowalny polegający na udzieleniu poręczenia uważa się za poniesiony, jeśli została zawarta skuteczna umowa o udzielenie poręczenia (niezależnie od tego, czy w wyniku wykonywania tej umowy nastąpiła wypłata kwoty poręczanej).

4) Wydatek kwalifikowalny polegający na wniesieniu wkładu niepieniężnego uważa się za poniesiony, jeśli wkład został faktycznie wniesiony, co zostało potwierdzone odpowiednim dokumentem.

5) Wydatek dokonany w drodze kompensaty należności od określonego podmiotu i zobowiązań wobec tego podmiotu uważa się za poniesiony, jeśli podmiot ten uznał kompensatę.

6) W przypadku, jeśli umowa między podmiotem ponoszącym wydatek a podmiotem wykonującym na jego rzecz roboty budowlane przewiduje ustanowienie zabezpieczenia w

formie tzw. kwoty zatrzymanej, kwota ta będzie mogła zostać uznana za wydatek kwalifikowalny dopiero wówczas gdy ta zostanie przekazana na konto wykonawcy w okresie realizacji projektu, mieszczącego się w okresie kwalifikowalności wydatków

5. Dokumentowanie wydatków

1) Beneficjent oraz podmioty uczestniczące w realizacji projektu są zobowiązani do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji finansowo-księgowej środków finansowych otrzymanych na realizację projektu zgodnie z zasadami wynikającymi z Ustawy o rachunkowości, w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych i bankowych.

2) Beneficjenci niezobowiązani do prowadzenia jakiegokolwiek ewidencji księgowej na podstawie obowiązujących przepisów, mają obowiązek ewidencjonowania dokumentów dotyczących operacji związanych z realizacją projektu.

3) Beneficjent rozliczający projekt przedstawia odpowiednie dokumenty odnoszące się do wydatków kwalifikowalnych, faktycznie poniesionych. Wydatki muszą być przypisane poprzez przejrzysty i oddzielny system rozliczania projektu oparty na dokumentach księgowych lub dokumentach o równoważnej wartości dowodowej.

4) Dowodem poniesienia wydatku jest zapłacona faktura lub inny dokument księgowy o równoważnej wartości dowodowej wraz z dowodami zapłaty oraz protokołami odbioru robót budowlanych, usług lub dostaw materiałów. Dowodami zapłaty są również wyciągi bankowe z rachunku Beneficjenta. Przedstawiony dowód księgowy powinien spełniać podstawowe warunki określone w art. 21 z zastrzeżeniem art. 21 ust. 1a Ustawy o rachunkowości.

5) Wypłata zaliczki będzie dokonywana na warunkach określonych *Umową o dofinansowanie projektu* i *Zasadami*. Zaliczka wypłacana jest Beneficjentowi na realizację bieżącego zadania lub jego etapu, określonego w harmonogramie rzeczowo – finansowym na podstawie złożonego *Wniosku o płatność zaliczkową*.

6) Rozliczenie przekazanego dofinansowania następuje na podstawie złożonego przez Beneficjenta *Wniosku o płatność* wraz z załączonymi do niego kopiami faktur lub innymi dowodami zapłaty dokonanej na rzecz wykonawcy.

7) Dowodami poniesienia wydatków są także faktury wyrażone w walucie obcej, których treść została wiarygodnie przetłumaczona przez tłumacza przysięgłego.

8) W przypadku wniesienia wkładu niepieniężnego na rzecz projektu, który podlega wycenie przez niezależnego rzeczoznawcę dokumentem potwierdzającym wielkość wydatku jest wycena – w przypadku nieruchomości ważny operat szacunkowy (zgodnie z art. 156 ustawy o gospodarce nieruchomościami operat szacunkowy ważny jest przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia, o ile nie wystąpiły zmiany uwarunkowań prawnych lub istotne zmiany czynników o których mowa w art. 154 w/w ustawy).

9) W przypadku zakupu nieruchomości przez Beneficjenta podstawowym dokumentem potwierdzającym poniesienie wydatku jest akt notarialny wraz z potwierdzeniem uiszczenia zapłaty za daną nieruchomość.

10) W przypadku amortyzacji dokumentem potwierdzającym wysokość odpisów amortyzacyjnych jest polecenie księgowania.

11) W przypadku kompensaty Beneficjent jest zobowiązany przedłożyć wszelkie dokumenty niezbędne do weryfikacji wymagalności należności, a także potwierdzenie uznania kompensaty przez drugą stronę.

12) W przypadku, gdy Beneficjent załącza do *Wniosku o płatność* fakturę zaliczkową wystawioną przez Wykonawcę, zobowiązany jest do przedłożenia kopii dokumentów potwierdzających odbiór (m.in. protokół odbioru) urządzeń/sprzętu/dostaw lub przyjęcia materiałów/robót budowlanych lub wykonania prac wraz ze złożeniem kolejnego *Wniosku o płatność*, nie później jednak niż wraz z *Wnioskiem o płatność* końcową.

6. Opisywanie dowodów księgowych

Faktura lub inny dowód księgowy o równoważnej wartości dowodowej powinien być sporządzony zgodnie z Ustawą o rachunkowości, być oznakowany zgodnie z wymogami RPO WM 2007-2013 oraz zawierać opis umieszczony na odwrocie dokumentu. Dowód księgowy powinien mieć ponumerowane strony i być spięty, tak aby zapewnić jego kompletność.

Opis dowodu księgowego powinien zawierać następujące elementy:

1) na pierwszej stronie oryginału faktury lub innego dowodu księgowego o równoważnej wartości dowodowej, powinien znajdować się (przed jej skopiowaniem) zapis:

*"Wydatek współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z budżetu państwa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013"*².

Ponadto, w momencie sporządzenia *Wniosku o płatność*, na pierwszej stronie dowodu księgowego (oryginału) należy zamieścić informację o tym, kiedy wykazano ten wydatek we *Wniosku...*, tj. opatrzyć adnotacją: „*Ujęto we Wniosku o płatność za okres...*”.

2) Opis faktury lub innego dowodu księgowego o równoważnej wartości dowodowej powinien zawierać co najmniej:

- a) nazwę projektu;
- b) numer umowy / decyzji o dofinansowanie projektu w ramach Programu;
- c) całkowitą kwotę wydatków poniesionych na projekt;
- d) kwotę wydatków kwalifikowalnych (w przypadku gdy faktura zawiera również wydatki niekwalifikowalne, należy zaznaczyć poszczególne pozycje z faktury odnoszące się do wydatków kwalifikowalnych) z wyodrębnieniem źródeł finansowania;
- e) wskazanie kategorii wydatków wyszczególnionych w montażu finansowym;
- f) w przypadku gdy nazwa usługi bądź towaru wpisana na fakturze nie jest jasna, należy opisać rodzaj zakupionej usługi / towaru w sposób umożliwiający jego jednoznaczną identyfikację;
- g) zapis informujący o tym, że wydatek zrealizowano zgodnie z Ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, wraz z podaniem publikatora identyfikującego zastosowaną wersję ustawy (numer i pozycja z Dziennika Ustaw); należy wskazać również przepis (artykuł) ustawy, na podstawie którego zrealizowany został wydatek lub na podstawie którego nie stosuje się w/w ustawy oraz zapis informujący czy dany wydatek podlega zasadzie konkurencyjności;
- h) numer ewidencji w księgach rachunkowych, dekretację – oznaczenie kont księgowych (jeśli dotyczy);

² W przypadku, gdy projekt nie jest współfinansowany z budżetu państwa, zwrot „oraz z budżetu państwa” nie jest zamieszczany. Możliwe jest stosowanie skróconej nazwy funduszu – EFRR oraz nazwy Programu - RPO WM 2007-2013. Zapis ten może również występować w formie pieczęci.

- i) potwierdzenie wykonania usług, zakupu towaru ujętych w dowodzie księgowym przez Beneficjenta;
- j) wskazanie daty uregulowania zobowiązania wynikającego z faktury lub innego dowodu księgowego;
- k) adnotację wskazującą, iż dany wydatek nie został sfinansowany podwójnie, np. z innego funduszu UE lub krajowych środków publicznych;
- l) wskazanie pozycji, pod jaką ujęto środek trwały w ewidencji środków trwałych (jeśli dotyczy);
- m) numer, datę oraz wartość umowy zawartej z wykonawcą, w ramach której dokonany był wydatek (jeśli dotyczy).

Jeśli dokumenty są sporządzone w języku innym niż język polski, należy dołączyć tłumaczenie przysięgłe (do wniosku o płatność należy załączyć oryginał tłumaczenia wraz z kopią dowodu księgowego poświadczony za zgodność z oryginałem). Dowód księgowy opiewający na waluty obce powinien zawierać przeliczenie ich wartości na walutę polską według kursu Banku, za pośrednictwem którego Beneficjent dokonał zapłaty, obowiązującego w momencie przeprowadzenia operacji gospodarczej tj. w momencie, w którym bank zaksięgował dokonanie płatności z tytułu faktury. Wynik przeliczenia należy podać bezpośrednio na dowodzie, chyba że system przetwarzania danych zapewnia automatyczne przeliczenie walut obcych na walutę polską, a wykonanie tego przeliczenia potwierdza odpowiedni wydruk.

Nadrzędną zasadą, którą winni kierować się Beneficjenci rozliczając faktury wystawione w walutach obcych jest zasada faktycznego poniesienia wydatku. Przeliczenie faktur wystawionych w walutach obcych powinno być zgodne z art. 30 Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, z późn. zm.).

W przypadku rozliczenia wydatków ponoszonych w ratach, wartość brutto wydatku przedstawiona we wniosku o dofinansowanie powinna być równa sumie wydatków faktycznie poniesionych w poszczególnych transzach.

7. Zakaz podwójnego finansowania

Podwójne finansowanie oznacza niedozwolone zrefundowanie całkowite lub częściowe danego wydatku dwa razy ze środków publicznych – wspólnotowych lub krajowych.

Podwójnym finansowaniem jest w szczególności:

- 1) zrefundowanie tego samego wydatku w ramach dwóch różnych projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności,
- 2) zrefundowanie kosztów podatku VAT ze środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności, a następnie odzyskanie tego podatku ze środków budżetu państwa w oparciu o *Ustawę o VAT*,
- 3) zakupienie środka trwałego z udziałem środków dotacji krajowej, a następnie zrefundowanie kosztów amortyzacji tego środka trwałego w ramach funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności,
- 4) zrefundowanie wydatku poniesionego przez leasingodawcę na zakup dobra leasingowanego Beneficjentowi w ramach leasingu finansowego, a następnie zrefundowanie rat opłacanych przez Beneficjenta w związku z leasingiem tego dobra.

- 5) otrzymanie refundacji ze środków EFRR na wydatek, który wcześniej został sfinansowany z preferencyjnej pożyczki ze środków publicznych oraz niedokonanie niezwłocznego zwrotu refundowanej części tej pożyczki.

8. Projekty generujące dochód

Projekty generujące dochód są to wszelkie projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, których całkowity koszt przekracza 1 mln EUR, obejmujące inwestycję w infrastrukturę, korzystanie z której podlega opłatom ponoszonym bezpośrednio przez korzystających oraz wszelkie projekty pociągające za sobą sprzedaż gruntu lub budynków lub dzierżawę gruntu lub najem budynków, lub wszelkie inne odpłatne świadczenie usług, dla których wartość bieżąca przychodów w rozumieniu art. 55 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 przewyższa wartość bieżącą kosztów operacyjnych.

Metodologia obliczania i przedstawiania w projekcie generowanego dochodu, a także sposobu jego monitorowania jest przedmiotem Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód.

Projektami generującymi dochody nie są projekty, które podlegają zasadom pomocy publicznej w rozumieniu art. 107 TFUE, w tym pomocy de minimis lub dla których wsparcie związane jest z instrumentami inżynierii finansowej w rozumieniu art. 44 rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 oraz Sekcji 8 rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1828/2006.

9. Kary umowne, zatrzymane wadium, zatrzymana kaucja gwarancyjna

W sytuacji, gdy beneficjent naliczył i otrzymał karę umowną, albo pomniejszył wypłacaną wykonawcy kwotę zawartą w fakturze o wysokość kary, jest on zobowiązany do pomniejszenia kwoty wydatków kwalifikowalnych wykazywanej we wniosku o płatność o wysokość uzyskanej kary i wyliczenia w oparciu o tę kwotę wnioskowanej kwoty dofinansowania.

W sytuacji, gdy na wykonawcę nałożone są kary umowne za nieprawidłowe lub nieterminowe wykonanie prac, świadczenie usług lub realizację dostaw, które pociąga za sobą dodatkowe wydatki (na pokrycie szkód lub by zrekompensować straty), a kary zostają wykorzystane na pokrycie tych wydatków, wówczas kary (w wysokości poniesionych dodatkowych wydatków) nie pomniejszają kwoty wydatków kwalifikowalnych wskazanej we wniosku o płatność.

W przypadku, jeżeli nałożona kara wynika z zamówienia, które nie jest w pełni kwalifikowalne, pomniejszenia należy dokonać o część odzyskanej/potrąconej kwoty, proporcjonalnie do udziału wydatków kwalifikowalnych w kwocie zamówienia.

Powyższe wytyczne dotyczące kar umownych mają zastosowanie przez analogię w przypadku zatrzymania przez Beneficjenta wadium lub kaucji gwarancyjnej.

V. Zasady kwalifikowania wydatków w projektach realizowanych w ramach programów pomocy publicznej

Zgodnie z ugruntowaną wykładnią³ art. 107 ust. 1 TFUE, źródłowego przepisu systemu prawnego w zakresie pomocy publicznej, pomocą publiczną jest transfer zasobów przypisywalny władzy publicznej, o ile spełnione są łącznie następujące warunki:

- transfer skutkuje przysporzeniem na rzecz określonego podmiotu, na warunkach korzystniejszych niż rynkowe,
- transfer jest selektywny - powoduje uprzywilejowanie określonych podmiotów lub wytwarzanie określonych dóbr,
- w efekcie transferu występuje lub może wystąpić zakłócenie konkurencji,
- transfer wpływa na wymianę gospodarczą między krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

Ustalenie, czy projekt objęty jest pomocą publiczną polega na zbadaniu, czy wskazane przesłanki zachodzą jednocześnie.

Przy ocenie projektu pod kątem występowania pomocy publicznej nie ma znaczenia forma prawna Beneficjenta. Pomocą publiczną może być również transfer dokonany na rzecz takich podmiotów jak organizacje pozarządowe, spółki komunalne, a nawet jednostki samorządu terytorialnego, które wykonują działalność gospodarczą w rozumieniu prawa wspólnotowego.

Dla oceny występowania pomocy publicznej nie ma znaczenia cel działalności wykonywanej przez określony podmiot. Istotny jest fakt, czy działalność jest wykonywana w warunkach faktycznej lub potencjalnej konkurencji.

Pomoc *de minimis* - to pomoc, która ze względu na niewielką wartość nie wpływa na wymianę gospodarczą między krajami członkowskimi lub nie zakłóca konkurencji.

Do wsparcia w ramach pomocy *de minimis* kwalifikują się wydatki poniesione od dnia 1 stycznia 2007 r. Wartość pomocy *de minimis* w okresie bieżącego roku kalendarzowego i dwóch poprzednich lat kalendarzowych nie może przekroczyć kwoty stanowiącej równowartość 200 tys. euro. W przypadku korzystania z pomocy *de minimis* niekwalifikowalne są wydatki na środki transportu drogowego, jeżeli wnioskodawca posiada wpis PKD dotyczący działalności w sektorze transportu drogowego, a przedmiotem wydatku jest środek transportu drogowego ujęty w gr. 7 Klasyfikacji Środków Trwałych.

Beneficjent prowadzący działalność gospodarczą w sektorze transportu drogowego może otrzymać pomoc *de minimis* w kwocie do 100 tys. euro, z wyłączeniem przeznaczenia jej na nabycie środków transportu drogowego.

W przypadku korzystania z Regionalnej Pomocy Inwestycyjnej niekwalifikowalne są wydatki na środki transportu drogowego, jeżeli wnioskodawca posiada wpis PKD dotyczący działalności w sektorze transportu drogowego, a przedmiotem wydatku jest środek transportu drogowego ujęty w gr. 7 Klasyfikacji Środków Trwałych.

W ramach Regionalnej Pomocy Inwestycyjnej, wkład własny wnoszony do projektów realizowanych przez jednostki sektora finansów publicznych, w tym w szczególności przez

³ Na podstawie dokumentu pn. „Pomoc publiczna w programach operacyjnych 2007-2013” (Poradnik dla administracji publicznej wraz z komentarzami do rozporządzeń Ministra Rozwoju Regionalnego dotyczących udzielania pomocy publicznej w ramach regionalnych programów operacyjnych), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, www.mrr.gov.pl

jednostki samorządu terytorialnego, powinien odpowiadać wysokości co najmniej 25% wydatków kwalifikowalnych, pochodzących ze środków własnych lub z zewnętrznych źródeł finansowania, w formie pozbawionej wsparcia ze środków publicznych.⁴ Komisja Europejska stoi na stanowisku, że przychody podmiotów publicznych mogą stanowić ww. wkład własny pod warunkiem, że mają gospodarczy charakter. Wszystkie działania, które polegają na oferowaniu usług bądź towarów na rynku mogą być uznane za działalność gospodarczą na gruncie pomocy publicznej, a tym samym mogą one stanowić wkład własny do projektów wspieranych w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej.

Wkład własny, o którym mowa w art. 13 ust. 6 Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 800/2008, może przybrać jedynie formę pieniężną. Oznacza to, że nie ma możliwości wniesienia wkładu własnego w postaci np. nieruchomości, bez względu na to jak długo stanowi ona własność Beneficjenta. Jednocześnie, wkład własny w formie aportu może zostać wniesiony jako pozostała część wkładu własnego wymagana w ramach projektu, tzn. jako wkład własny, który stanowi różnicę pomiędzy wartością projektu a uzyskaną pomocą publiczną oraz 25% wkładu prywatnego w postaci pieniężnej.

Niespełnienie kryteriów narzuconych regułami programów pomocy publicznej może skutkować odmową przyjęcia projektu do dofinansowania lub odmową uznania wydatków za kwalifikowalne. W przypadku, jeżeli reguły udzielania pomocy publicznej w zakresie kwalifikowalności wydatków są bardziej restrykcyjne od *Zasad*, stosuje się przepisy właściwe dla danego schematu pomocy.

⁴ Art. 13 ust. 6 rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu stanowiącego unijną podstawę prawną rozporządzenia MRR.

VI. Wspólne zasady kwalifikowania wydatków w odniesieniu do kategorii wydatków kwalifikowalnych (Priorytet I-VII)

1. Podatek od towarów i usług

1) Podatek od towarów i usług (VAT) może być uznany za wydatek kwalifikowany tylko wtedy gdy:

- a) został faktycznie poniesiony przez Beneficjenta (lub inny podmiot realizujący/wdrażający projekt, w szczególności jednostkę organizacyjną Beneficjenta lub partnera w projekcie), oraz
- b) Beneficjent (lub inny podmiot realizujący/wdrażający projekt, w szczególności jednostka organizacyjna Beneficjenta lub partner w projekcie) nie ma prawnej możliwości odzyskania podatku VAT.

2) Możliwość odzyskania podatku VAT rozpatruje się w świetle ustawy o VAT.

3) Beneficjent zobowiązany jest załączyć do wniosku o dofinansowanie projektu oświadczenie wraz z ankietą, w którym zadeklaruje, czy w ramach realizowanego projektu będzie miał możliwość odzyskania podatku VAT poniesionego w związku z realizacją projektu.

4) Brak prawnej możliwości odzyskania podatku VAT zachodzi, jeżeli Beneficjent (lub inny podmiot realizujący/wdrażający projekt, w szczególności jednostka organizacyjna Beneficjenta lub partner w projekcie) nie nabędzie uprawnienia do obniżenia⁵ podatku należnego (związanego z opodatkowanymi czynnościami w projekcie) o podatek naliczony (związany ze zrefundowanymi w projekcie zakupami towarów i usług oraz środków trwałych)⁶. Sytuacje takie mogą wystąpić w następujących przypadkach:

- a) w projekcie w ogóle nie wystąpiły/wystąpią przychody⁷ – zakupione towary, usługi lub środki trwałe nie są wykorzystywane do sprzedaży opodatkowanej, bądź w projekcie nie występuje bezpośredni i bezsprzeczny związek pomiędzy zakupionymi towarami, usługami lub środkami trwałymi a czynnościami opodatkowanymi,
- b) Beneficjent (lub inny podmiot realizujący/wdrażający projekt, w szczególności jednostka organizacyjna Beneficjenta lub partner w projekcie) jest zwolniony podmiotowo⁸ z opodatkowania podatkiem VAT. IZ/IPII może w takich przypadkach zażądać przedstawienia przez wnioskodawcę stosownego zaświadczenia od właściwego organu podatkowego,

⁵ Art. 86 ustawy o VAT.

⁶ Art. 87 ustawy o VAT.

⁷ Pojęcie „przychodów” używane jest w szerszym, niż tylko podatkowym znaczeniu. „Przez przychody” rozumie się korzyści, które generowane są w projekcie na podstawie dokonania czynności skutkujących opodatkowaniem podatkiem od towarów i usług – art. 5 ustawy o VAT:

„Art. 5. 1. Opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług, zwanym dalej „podatkiem”, podlegają:

- 1) odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju;
- 2) eksport towarów;
- 3) import towarów;
- 4) wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów za wynagrodzeniem na terytorium kraju;
- 5) wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów.

2. Czynności określone w ust. 1 podlegają opodatkowaniu niezależnie od tego, czy zostały wykonane z zachowaniem warunków oraz form określonych przepisami prawa.

3. Opodatkowaniu podatkiem podlegają również towary w przypadku, o którym mowa w art. 14. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.”

W szczególności przychód wystąpi w przypadku projektów generujących dochód, o których mowa w art. 55 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006), np. w przypadku jakiegokolwiek operacji obejmującej inwestycję w infrastrukturę, korzystanie z której podlega opłatom ponoszonym bezpośrednio przez korzystających lub jakiegokolwiek operacji pociągającej za sobą sprzedaż gruntu lub budynków lub dzierżawę gruntu lub najem budynków, lub jakiegokolwiek inne odpłatne świadczenie usług.

⁸ Art. 15 ust. 6, art. 113 ustawy o VAT.

c) Beneficjent wykonuje jedynie czynności zwolnione⁹ z opodatkowania podatkiem VAT.

5) W przypadku, gdy część zrefundowanych w projekcie towarów i usług (lub środków trwałych) służy (będzie służyć) do wykonywania czynności opodatkowanych, a część zrefundowanych w projekcie towarów i usług (lub środków trwałych) nie jest (i nie będzie) wykorzystywana do wykonywania tych czynności, podatek VAT może być kwalifikowany tylko w części, która nie jest (i nie będzie) wykorzystywana do wykonywania czynności opodatkowanych. IZ/IPII może w takich przypadkach zażądać przedstawienia przez wnioskodawcę stosownej interpretacji od właściwego organu podatkowego potwierdzającej prawidłowość rozwiązania przyjętego przez Beneficjenta¹⁰.

2. Wkład niepieniężny

Wkład niepieniężny wniesiony na rzecz projektu przez Beneficjenta publicznego lub prywatnego w postaci dóbr lub usług, stanowi wydatek kwalifikowalny.

Warunki kwalifikowalności wkładu niepieniężnego są następujące:

- 1) wkład niepieniężny polega na wniesieniu nieruchomości, urządzeń, materiałów (surowców), ekspertyz lub nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy,
- 2) wartość wkładu niepieniężnego może zostać w niezależny sposób wyceniona oraz - jeśli zaistnieje taka konieczność – zweryfikowana,
- 3) w wyniku realizacji projektu nieruchomość zmieni swoje przeznaczenie lub funkcje.

W przypadku wniesienia wkładu niepieniężnego w postaci gruntu lub nieruchomości zabudowanej, dodatkowo zastosowanie mają zasady określone w Podrozdziale 6. Zakup gruntu, nieruchomości zabudowanej.

W przypadku wniesienia nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy, jej wartość określa się z uwzględnieniem ilości czasu poświęconego na jej wykonanie oraz średniej stawki godzinowej lub dziennej za dany rodzaj pracy.

W przypadku wniesienia przez Beneficjenta wkładu niepieniężnego do projektu, współfinansowanie z EFRR nie może przekroczyć wartości całkowitych wydatków kwalifikowalnych pomniejszonych o wartość wkładu niepieniężnego, stanowiącego koszt kwalifikowalny.

3. Dokumentacja niezbędna do przygotowania projektu

Do współfinansowania kwalifikują się wydatki poniesione na opracowanie dokumentacji związanej z przygotowaniem projektu, o ile jej opracowanie jest niezbędne do przygotowania lub realizacji projektu tj.:

- 1) biznes planu lub studium wykonalności,
- 2) oceny oddziaływania na środowisko,
- 3) map lub szkiców lokalnych sytuujących projekt,

⁹ Art. 43 ustawy o VAT.

¹⁰ Na podstawie art. 14b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.) wydawane są przez Ministra Finansów (wskazanych przez MF dyrektorów Izby Skarbowych) interpretacje indywidualne przepisów prawa podatkowego. Interpretacje wydawane są na podstawie wniosku podatnika, w którym podatnik zobowiązany jest do wyczerpującego przedstawienia zaistniałego stanu faktycznego albo zdarzenia przyszłego oraz do przedstawienia własnego stanowiska w sprawie oceny prawnej tego stanu faktycznego albo zdarzenia przyszłego.

- 4) innej niezbędnej dokumentacji technicznej lub finansowej, z wyjątkiem wypełnienia formularza *Wniosku o dofinansowanie projektu*.

4. Zakup środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych

Wydatek na zakup środka trwałego, który będzie na stałe zainstalowany w projekcie (niezbędny do realizacji projektu), kwalifikuje się do współfinansowania ze środków EFRR pod następującymi warunkami:

- 1) środek ten będzie ujęty w ewidencji księgowej Beneficjenta,
- 2) środek trwały nie był współfinansowany ze środków wspólnotowych ani z dotacji krajowych w okresie 7 lat poprzedzających datę dokonania zakupu danego środka trwałego przez Beneficjenta. Dokumentem poświadczającym ten fakt może być oświadczenie ostatniego sprzedawcy.

Natomiast wydatek poniesiony na zakup środka trwałego, który nie będzie na stałe zainstalowany w projekcie, kwalifikuje się do współfinansowania w wysokości odpowiadającej odpisom amortyzacyjnym w okresie, w którym środek trwały będzie wykorzystywany do realizacji projektu.

Wydatki związane z zakupem wartości niematerialnych i prawnych kwalifikują się do współfinansowania pod warunkiem, że wartości te będą ujęte w ewidencji księgowej.

Jeżeli cena nabycia używanego środka trwałego będzie wyższa, niż jego wartość rynkowa, różnicy między ceną nabycia a wartością rynkową nie uważa się za wydatek kwalifikowalny.

Warunkiem uznania za kwalifikowalne wydatków na zakup środków trwałych stanowiących część wydatków inwestycyjnych jest ich bezpośrednie wskazanie w dokumentacji stanowiącej załącznik do *Umowy o dofinansowanie projektu*.

Beneficjenci nie zobowiązani do prowadzenia ewidencji środków trwałych na podstawie obowiązujących przepisów, mają obowiązek utworzenia uproszczonego rejestru środków trwałych na potrzeby projektu, zawierający przynajmniej:

- 1) numer inwentarzowy,
- 2) nazwę środka trwałego wpisanego do rejestru.

Środki trwałe powinny być oznaczone numerem tożsamym z numerem wskazanym w rejestrze.

5. Amortyzacja

Koszty amortyzacji aktywów, zarówno środków trwałych, jak i wartości niematerialnych i prawnych, kwalifikują się do współfinansowania, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- 1) odpisy amortyzacyjne dotyczą aktywów, które są niezbędne do prawidłowej realizacji projektu i bezpośrednio wykorzystywane do jego wdrażania,
- 2) kwalifikowalna wartość odpisów amortyzacyjnych odnosi się wyłącznie do okresu realizacji danego projektu,
- 3) odpisy amortyzacyjne zostały dokonane zgodnie z Ustawą o rachunkowości,
- 4) w przypadku środków trwałych, wydatki poniesione na ich zakup nie zostały zgłoszone jako wydatki kwalifikowalne, ani też zakup środka trwałego nie był współfinansowany ze środków wspólnotowych ani z dotacji krajowych w ciągu 7 lat poprzedzających datę dokonania zakupu środka trwałego na potrzeby projektu (dotyczy to sytuacji, w której

Beneficjent kupuje środek trwały na potrzeby projektu, ale nie chce bądź nie może zrefundować kosztów zakupu).

W przypadku, gdy aktywa trwałe są wykorzystywane także w innych celach niż realizacja projektu, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania aktywów w celu realizacji projektu.

W przypadku, o którym mowa powyżej, wartość rezydualna (księgowa wartość likwidacyjna) aktywów trwałych po zakończeniu realizacji projektu nie jest wydatkiem kwalifikowalnym.

6. Zakup gruntu lub nieruchomości zabudowanej

Zakup gruntu kwalifikuje się do wsparcia ze środków EFRR przy łącznym spełnieniu następujących warunków:

- 1) wydatek poniesiony na zakup gruntu jest kwalifikowalny tylko do wysokości 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu (w przypadku projektów współfinansowanych ze środków EFRR wyższy udział procentowy dopuszczalny jest w projektach związanych z ochroną środowiska naturalnego, za zgodą IZ RPO WM),
- 2) cena nabycia nie przekracza wartości rynkowej gruntu, a jego wartość jest potwierdzona operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę w rozumieniu ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651, z późn. zm.) wraz z przepisami wykonawczymi,
- 3) nieruchomość jest wykorzystywana tylko do celów realizacji projektu, zgodnie z przeznaczeniem określonym w *Umowie o dofinansowanie projektu*,
- 4) nieruchomość jest niezbędna do realizacji projektu,
- 5) zakup nieruchomości został przewidziany we *Wniosku o dofinansowanie projektu* i uwzględniony w *Umowie o dofinansowanie projektu*.

Zakup nieruchomości zabudowanej kwalifikuje się do współfinansowania ze środków EFRR przy łącznym spełnieniu następujących warunków:

- 1) wydatek poniesiony na zakup nieruchomości zabudowanej jest kwalifikowalny tylko do wysokości 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu,
- 2) cena nabycia nieruchomości zabudowanej nie przekracza jej wartości rynkowej, a wartość nieruchomości jest potwierdzona operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę w rozumieniu *ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami* wraz z przepisami wykonawczymi,
- 3) nieruchomość jest wykorzystywana tylko do celów realizacji projektu, zgodnie z przeznaczeniem określonym w *Umowie o dofinansowanie projektu*,
- 4) nieruchomość jest niezbędna do realizacji projektu,
- 5) zakup nieruchomości został przewidziany we *Wniosku o dofinansowanie projektu* i uwzględniony w *Umowie o dofinansowanie projektu*.

W uzasadnionych przypadkach, gdy konieczne jest nabycie nieruchomości zabudowanej, a następnie wyburzenie stojącego (ych) na niej budynku (ów), koszty kwalifikowalne zakupu nieruchomości należy obliczyć zgodnie z zasadami dotyczącymi zakupu gruntu. W omawianej sytuacji koszt wyburzenia budynku stanowi koszt kwalifikowalny na zasadach ogólnych tzn. nie należy traktować go jako elementu składowego kosztów zakupu nieruchomości.

7. Leasing

Do współfinansowania kwalifikują się wydatki poniesione w związku z technikami finansowania, które nie powodują natychmiastowego przeniesienia prawa własności do danego dobra na Beneficjenta (podmiot użytkujący), w tym w szczególności wydatki poniesione w związku z zastosowaniem leasingu.

W przypadku zastosowania w ramach projektu finansowania w drodze leasingu, wydatkiem kwalifikującym się do współfinansowania jest część raty leasingowej związanej ze spłatą kapitału dobra leasingowanego przez Beneficjenta, z zastrzeżeniem postanowień zawartych w Krajowych wytycznych dotyczących kwalifikowania wydatków.

Dowodem faktycznego poniesienia wydatku jest dokument potwierdzający opłacenie raty leasingowej, z zastrzeżeniem postanowień zawartych w Krajowych wytycznych.

Maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych nie może przekroczyć rynkowej wartości dobra będącego przedmiotem leasingu. Oznacza to, że kwota kwalifikująca się do współfinansowania nie może być wyższa, niż:

- a) kwota, na którą opiewa dowód zakupu wystawiony leasingodawcy przez dostawcę współfinansowanego dobra – w przypadku dóbr zakupionych nie wcześniej niż w okresie 12 miesięcy przed złożeniem przez Beneficjenta wniosku o dofinansowanie projektu,
- b) rynkowa wartość dobra będącego przedmiotem leasingu określona w wycenie sporządzonej przez uprawnionego rzeczoznawcę lub w wycenie sporządzonej w oparciu o metodologię przedstawioną przez Beneficjenta – w przypadku dóbr zakupionych wcześniej niż w okresie 12 miesięcy przed złożeniem przez Beneficjenta *Wniosku o dofinansowanie projektu*.

Środki w ramach pomocy wspólnotowej na realizację umów leasingu są wypłacane leasingobiorcy zgodnie z faktycznie spłacanymi ratami leasingu, z zastrzeżeniem postanowień zawartych w Krajowych wytycznych.

W przypadku, gdy okres obowiązywania umowy leasingu przekracza końcową datę kwalifikowalności wydatków, wydatkami kwalifikującymi się do współfinansowania są, z zastrzeżeniem postanowień Krajowych wytycznych, wyłącznie raty leasingowe, których termin płatności przypada na okres ponoszenia wydatków kwalifikowanych określonych w *Umowie o dofinansowanie projektu* oraz faktycznie zapłacone w tym okresie.

Wydatkami niekwalifikującymi się do współfinansowania są wydatki związane z umową leasingu, w tym w szczególności:

- 1) marża finansującego,
- 2) odsetki od refinansowania kosztów,
- 3) opłaty ubezpieczeniowe,
- 4) pozostałe wydatki, inne niż wyszczególnione wyżej oraz w pkt 3 dotyczącym leasingu finansowego.

Do współfinansowania kwalifikują się następujące formy leasingu:

- 1) leasing finansowy,
- 2) leasing operacyjny,
- 3) leasing zwrotny.

Leasing finansowy

1) Istotą leasingu finansowego, zgodnie z Krajowym Standardem Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa”, jest taka umowa leasingu, w ramach której ryzyko oraz korzyści

z tytułu korzystania z przedmiotu leasingu przeniesione są na leasingobiorcę (Beneficjenta współfinansowanego projektu).

Umowa ta często zawiera opcję nabycia przedmiotu leasingu lub przewiduje minimalny okres leasingowy odpowiadający okresowi użytkowania aktywów, będących przedmiotem leasingu.

2) W przypadku, gdy przepisy prawa podatkowego przewidują dla umowy leasingu wystawienie jednej faktury w dniu zawarcia umowy, a refundacja następuje na rzecz leasingobiorcy, dowodem poniesienia wydatku jest harmonogram spłat wraz z informacją o płatnościach i wyciągiem bankowym.

3) W przypadku, gdy Partnerem Beneficjenta jest firma leasingowa (leasingodawca), oraz zachowane są warunki określone w Krajowych wytycznych, do współfinansowania może kwalifikować się wydatek poniesiony przez leasingodawcę na zakup dobra leasingowanego Beneficjentowi w związku z realizacją projektu. W takim przypadku wydatki poniesione przez Beneficjenta na opłacenie rat związanych z leasingiem tego dobra stanowią wydatki niekwalifikowalne.

4) W sytuacji, o której mowa w pkt 3, dowodem poniesienia wydatku jest faktura zakupu wystawiona na leasingodawcę lub równoważny dokument księgowy.

5) W przypadku przedstawienia przez Beneficjenta propozycji współfinansowania leasingowanego dobra na zasadach określonych w pkt 3, instytucja dokonująca oceny *Wniosku o dofinansowanie projektu* powinna zwrócić szczególną uwagę, czy zastosowanie tej formy leasingu jest uzasadnione i ekonomicznie efektywne w porównaniu z opcją leasingu operacyjnego.

Leasing operacyjny

Istotą leasingu operacyjnego, zgodnie z Krajowym Standardem Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa”, jest taka umowa leasingu, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu nie są zasadniczo w całości przeniesione na leasingobiorcę (Beneficjenta), a okres użytkowania przedmiotu leasingu może być krótszy niż okres jego gospodarczej używalności (okres amortyzacji).

Leasing zwrotny

1) Istotą leasingu zwrotnego, zgodnie z Krajowym Standardem Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa”, jest powiązanie umowy leasingu z poprzedzającą ją umową sprzedaży. W przypadku zawarcia transakcji leasingu zwrotnego, Beneficjent sprzedaje posiadane dobro firmie leasingowej i równocześnie uzyskuje prawo do jego dalszego użytkowania, na warunkach ustalonych w umowie leasingu. Dzięki takiej operacji Beneficjent, pomimo sprzedaży danego dobra leasingodawcy, nadal z niego korzysta, płacąc raty leasingowe związane z jego użytkowaniem.

2) Raty leasingowe płacone przez leasingobiorcę w ramach leasingu zwrotnego są wydatkami kwalifikującymi się do współfinansowania. Należy jednak pamiętać, że współfinansowanie wspólnotowe nie może posłużyć do ponownego nabycia danego dobra.

8. Koszty ogólne

Koszty ogólne to koszty, które nie mogą zostać bezpośrednio przyporządkowane do konkretnego produktu lub usługi. Do kategorii kosztów ogólnych należą m. in. opłaty czynszowe, koszty administracyjne, opłaty za energię, ogrzewanie.

Koszty ogólne kwalifikują się do współfinansowania pod warunkiem, że:

1) kalkulacja tych kosztów jest oparta na rzeczywistych kosztach związanych z realizacją danego projektu lub rzeczywistych kosztach projektu tego samego typu, oraz

- 2) koszty te zostały wyodrębnione jako odpowiednia proporcja kosztów związanych bezpośrednio z realizacją projektu, zgodnie z należycie uzasadnioną, rzetelną i bezstronną metodologią.

9. Opłaty finansowe, doradztwo i inne usługi związane z realizacją projektu

Niżej wymienione kategorie wydatków kwalifikują się do współfinansowania z EFRR:

- 1) opłaty finansowe:
 - wydatki związane z otwarciem oraz prowadzeniem wyodrębnionego na rzecz projektu rachunku bankowego Beneficjenta,
 - opłaty pobierane od dokonywanych transakcji finansowych (krajowych lub zagranicznych),
- 2) wydatki poniesione na instrumenty zabezpieczające realizację *Umowy o dofinansowanie projektu*, o ile ich poniesienie wymagane jest przez prawo krajowe lub wspólnotowe,
- 3) wydatki poniesione na doradztwo: prawne, finansowe lub techniczne,
- 4) wydatki poniesione na usługi w zakresie audytu zgodnie z wytycznymi IZ RPO WM 2007-2013 dotyczącymi przeprowadzania audytu zewnętrznego projektów realizowanych w ramach RPO WM 2007-2013,
- 5) wydatki poniesione na usługi w zakresie księgowości zlecone zewnętrznemu wykonawcy,
- 6) opłaty notarialne.

10. Instrumenty inżynierii finansowej

1) Do współfinansowania ze środków funduszy strukturalnych kwalifikuje się wniesienie wkładu finansowego do funduszy powierniczych oraz wydatki poniesione w związku z realizacją projektów polegających na wspieraniu następujących instrumentów inżynierii finansowej:

- a) funduszy kapitału podwyższonego ryzyka,
 - b) funduszy gwarancyjnych,
 - c) funduszy pożyczkowych,
 - d) funduszy na rzecz rozwoju obszarów miejskich tj. funduszy inwestujących w partnerstwa publiczno-prywatne i inne projekty ujęte w zintegrowanym planie na rzecz rozwoju obszarów miejskich.
- 2) Wydatki w ramach instrumentów inżynierii finansowej ponoszone są zgodnie z przepisami art. 44 Rozporządzeniem Rady (WE) Nr 1083/2006 oraz art. 43-46 Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1828/2006.

11. Inne techniki finansowania

Wydatki poniesione w związku z zastosowaniem innych technik finansowania kwalifikują się do współfinansowania z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, jeśli zostaną spełnione następujące warunki:

- 1) wydatki związane z zastosowaniem technik finansowania zostaną wskazane we *Wniosku*

o dofinansowanie projektu lub dokumentacji stanowiącej załącznik do Wniosku o dofinansowanie bądź Umowy o dofinansowanie projektu,

2) Beneficjent wykaże, iż zastosowanie tych technik finansowania jest najbardziej efektywną metodą pozyskania danego dobra.

12. Kwoty zatrzymane

1) W przypadku, gdy umowa między Beneficjentem a podmiotem wykonującym na jego rzecz roboty budowlane przewiduje ustanowienie zabezpieczenia w formie tzw. kwoty zatrzymanej, może zdarzyć się, że termin wypłaty kwoty zatrzymanej przekroczy termin końcowej daty ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, określonej w *Umowie o dofinansowanie projektu*. W takiej sytuacji, aby wydatek stanowiący wypłatę kwoty zatrzymanej na rzecz wykonawcy mógł zostać uznany za wydatek kwalifikowalny, termin realizacji projektu powinien zostać tak określony w umowie, aby w okresie kwalifikowania wydatków dla projektu uwzględniony był okres gwarancyjny, po upływie którego następuje wypłata kwoty zatrzymanej i by wypłata kwoty zatrzymanej nastąpiła przed upływem końcowego terminu ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określonego w *Umowie o dofinansowanie projektu*.

2) W celu przyspieszenia terminu zwrotu kwoty zatrzymanej Beneficjent może dopuścić m. in. do posłużenia się przez wykonawcę gwarancją instytucji finansowej. W takim przypadku wykonawca uzyskuje zwrot kwoty zatrzymanej (która w innym wypadku mogłaby zostać wypłacona, np. dopiero po dwóch latach) w zamian za przedstawienie gwarancji instytucji finansowej na tę kwotę. Kwota zatrzymana, która została wypłacona wykonawcy, stanowi wydatek faktycznie poniesiony, może być zatem uznana za wydatek kwalifikowalny.

13. Menedżer projektu¹¹

Do współfinansowania w ramach RPO WM kwalifikują się wydatki poniesione na zakup usług menedżera projektu, związanych z wdrażaniem postanowień *Umowy o dofinansowanie projektu/Zasad realizacji projektu własnego*, obejmujących:

- koordynację zadań wynikających z harmonogramu rzeczowo-finansowego projektu,
- monitorowanie i rozliczenie projektu, w tym sporządzanie wniosków o płatność i innych dokumentów niezbędnych do rozliczenia projektu,
- prowadzenie ewidencji księgowej i rozliczanie projektu,

w kwocie nieprzekraczającej 2% sumy wydatków kwalifikowalnych projektu. Koszt menedżera projektu może być uznany za kwalifikowalny w części, w jakiej wynika z realizacji wymienionych powyżej zadań. Łączny kwalifikowalny koszt menedżera projektu i wynagrodzeń pracowników zarządzających projektem nie może przekroczyć kwoty 2% wydatków kwalifikowalnych projektu.

Koszt menedżera projektu może zostać uznany za kwalifikowalny wyłącznie w przypadku złożonych, wielozadaniowych inwestycji, realizowanych przez kilka podmiotów, dla których niezbędna jest koordynacja podejmowanych działań.

¹¹ Nie dotyczy projektów realizujących wsparcie dla instrumentów inżynierii finansowej.

14. Koszty wynagrodzeń¹²

Do współfinansowania kwalifikują się wydatki poniesione w związku z wynagrodzeniami osób zatrudnionych do realizacji projektu, o ile spełniają poniższe warunki.

- 1) Wydatek został poniesiony przez Beneficjenta w związku z zaangażowaniem przez niego nowych osób na potrzeby realizacji projektu (na podstawie przepisów Kodeksu Pracy) lub w przypadku oddelegowania, lub zmiany zakresu czynności wcześniej zatrudnionych pracowników do realizacji nowych zadań dotyczących projektu.
- 2) Pracownik realizujący zadania w oparciu o zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę, jest w określonym wymiarze czasu pracy zatrudniony wyłącznie przy realizacji projektu, co znajduje odzwierciedlenie w zakresie obowiązków tego pracownika i w ewidencji czasu pracy (np. karcie czasu pracy). Zakres zadań związany z realizacją projektu powinien znacząco odbiegać od zakresu zadań realizowanego przez tego pracownika w ramach zatrudnienia niezwiązanego z projektem.
- 3) Zakres zadań danego pracownika w związku z realizacją projektu powinien być zawarty w opisie stanowiska lub zakresie obowiązków (dokumenty te powinny być podpisane przez pracownika i pracodawcę).
- 4) Beneficjent, składając wniosek o płatność uwzględniający wydatki na wynagrodzenia, powinien załączyć oświadczenie, że wydatki na wynagrodzenia uwzględnione we wniosku o płatność dotyczą wyłącznie pracy związanej z przygotowaniem lub realizacją projektu w ramach RPO WM.
- 5) Podczas kontroli danego projektu przeprowadzanej przez uprawnioną instytucję Beneficjent powinien przedstawić dokumenty potwierdzające, że wskazana osoba wykonywała, w określonym zakresie, prace związane z przygotowaniem lub realizacją projektu w ramach RPO WM (np. poprzez przedstawienie dokumentów przygotowanych przez daną osobę). Dla celów kontroli należy prowadzić ewidencję spraw, którymi dany pracownik zajmował się w danych okresach miesięcznych.
- 6) Beneficjent deklarujący wydatki poniesione na wynagrodzenia jako kwalifikowalne, powinien posiadać regulamin wynagradzania. Wydatki poniesione na wynagrodzenia, deklarowane jako kwalifikowalne, powinny być zgodne z regulaminem wynagradzania Beneficjenta.
- 7) Średnie miesięczne wynagrodzenie osoby zaangażowanej do realizacji projektu nie powinno przekraczać, wynikającego z regulaminu wynagradzania, średniego miesięcznego wynagrodzenia na podobnym stanowisku z ostatnich 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu.
- 8) Ponieważ do umów z zakresu prawa pracy oraz innych podstaw nawiązania stosunku pracy nie ma zastosowania ustawa Prawo zamówień publicznych, jak również nie stosuje się trybu przetargu zgodnego z Kodeksem cywilnym, podczas oceny projektu, weryfikacji wniosku o płatność lub kontroli Beneficjent powinien, na wniosek podmiotu dokonującego ww. czynności, w sposób wiarygodny uzasadnić (również w oparciu o dostępne dokumenty lub opracowania) wysokość wynagrodzenia pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę albo aktu mianowania np. w odniesieniu do warunków rynkowych. Należy także pamiętać, że wytyczne krajowe i regionalne dotyczące zasad kwalifikowania wydatków stanowią jedynie punkt odniesienia do oceny kwalifikowalności, w tym zasadności ponoszenia wydatków w określonej kwocie, dokonywanej przez eksperta dla poszczególnych projektów. Brak lub niedostatecznie

¹² Nie dotyczy projektów realizujących wsparcie dla instrumentów inżynierii finansowej.

- uzasadnienie ze strony Beneficjenta może skutkować uznaniem części lub wszystkich wydatków związanych z wynagrodzeniami w projekcie za niekwalifikowalne.
- 9) Wydatki związane z dodatkami, nagrodami, premiami oraz rocznym wynagrodzeniem dodatkowym mogą zostać uznane za kwalifikowalne (proporcjonalnie do czasu i części etatu, w jakich pracownik wykonywał zadania związane z realizacją projektu), jeżeli:
 - ich poniesienie wynika z regulaminu wynagrodzeń przyjętego przez Beneficjenta,
 - nagrody lub premie zostały wprowadzone w danej instytucji nie później niż 6 miesięcy przed złożeniem wniosku o dofinansowanie Projektu,
 - nagrody lub premie potencjalnie obejmują wszystkich pracowników danej instytucji,
 - zostały przewidziane we wniosku o dofinansowanie projektu,
 - zostały poniesione w okresie kwalifikowania wydatków dla danego projektu.
 - 10) Obowiązkowe składki, w tym składki na ubezpieczenia społeczne, związane z wynagrodzeniami osób zaangażowanych do realizacji projektu mogą zostać uznane za kwalifikowalne, o ile są ostatecznie ponoszone przez Beneficjenta. Wszelkie wydatki związane z wynagrodzeniami, które nie są ponoszone przez Beneficjenta, a np. przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych czy też budżet państwa, nie stanowią wydatków kwalifikowalnych.
 - 11) Koszty związane z wynagrodzeniami osób zaangażowanych do realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne wyłącznie w ramach Działań i kategorii wydatków, które zostały określone w Rozdziale VIII niniejszych Zasad jako wynagrodzenia lub koszty wynagrodzeń¹³.
 - 12) W ramach RPO WM 2007-2013 utworzenie nowych etatów stanowi co do zasady rezultat, a nie produkt realizowanego projektu. Dlatego koszty związane z wynagrodzeniami pracowników zatrudnionych w wyniku przeprowadzonej inwestycji, nieuczestniczących w jej bezpośredniej realizacji, będą uznane za niekwalifikowalne niezależnie od terminu ich poniesienia.

15. Koszty ponoszone na podstawie umów cywilnoprawnych

Do współfinansowania kwalifikują się wydatki poniesione w związku ze zleceniem wykonania czynności w ramach projektu na podstawie umów cywilnoprawnych w rozumieniu art. 627 lub art. 734 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, o ile spełniają poniższe warunki.

- 1) Kwota wynagrodzenia wynikająca z umowy cywilnoprawnej powinna odpowiadać stawkom rynkowym, co powinno zostać odpowiednio udokumentowane przez Beneficjenta.
- 2) Obowiązkowe składki, w tym składki na ubezpieczenia społeczne mogą zostać uznane za kwalifikowalne, o ile są ostatecznie ponoszone przez Beneficjenta.
- 3) Beneficjent zleca zadania w ramach projektu zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych¹⁴ oraz z zachowaniem zasady konkurencyjności. Przez zasadę konkurencyjności należy rozumieć działania, jakie muszą zostać podjęte przez Beneficjenta w celu wybrania najkorzystniejszej oferty z zachowaniem uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców.

W przypadku zakupu usługi lub towaru o wartości powyżej 20 tys. zł netto, tj. bez podatku od towarów i usług (VAT) pomimo braku obowiązku stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych, Beneficjent:

¹³ Nie dotyczy Priorytetu VIII RPO WM 2007-2013.

¹⁴ Jeśli dotyczy.

- Zagwarantuje odpowiednie upublicznienie informacji zgodnie z Komunikatem Wyjaśniającym Komisji (Dz. U UE 1.8.2006/C 179/02) oraz zarchiwizuje dowody jej upublicznienia. Ponadto zapytanie ofertowe musi być upublicznione przez minimum 5 dni roboczych oraz zamieszczone na formularzu: *Ogłoszenie o zaproszeniu do składania ofert na przedmiot*¹⁵.

- W przypadku, gdy nie wpłynie żadna oferta po upublicznieniu informacji, dokona rozeznania rynku poprzez rozesłanie informacji (zapytania ofertowego) do minimum 3 potencjalnych wykonawców, o ile na rynku istnieje trzech potencjalnych wykonawców oraz zarchiwizuje dowody jej rozesłania.

- Za spełnienie warunku uznaje się sytuację, w której po upublicznieniu informacji w określonym przez beneficjenta terminie jak i w wyniku rozesłania informacji (zapytania ofertowego) do min. 3 potencjalnych wykonawców, wpłynie jedynie 1 oferta.

- Przebieg procesu rozeznania rynku, w tym uzasadnienie, że na rynku nie istnieje trzech potencjalnych dostawców towarów lub usługodawców, jest dokumentowany przez Beneficjenta. Udokumentowanie przebiegu procesu rozeznania rynku wymaga formy pisemnej i polega na zarchiwizowaniu np. wydruków stron internetowych z opisem towaru/usługi i ceną lub wydruków maili z informacją na temat ceny za określony towar/usługę, albo innego dokumentu.

W przypadku zakupu usługi lub towaru o wartości poniżej 20 tys. zł netto, tj. bez podatku od towarów i usług (VAT), Beneficjent jest zwolniony ze stosowania zasady konkurencyjności.

Zamówienia są sumowane w ramach danego Projektu realizowanego przez Beneficjenta, co oznacza, że Beneficjent powinien dokładnie przeanalizować cały budżet Projektu w celu zidentyfikowania tych zamówień, które będą się powtarzać i w których może powstać ryzyko przekroczenia progu dla którego, zasada konkurencyjności jest obowiązkowa. Beneficjent ustalając czy w przypadku zlecenia usług, dostaw, robót budowlanych występuje jedno zamówienie czy też odrębne zamówienia, bierze pod uwagę tożsamość przedmiotową zamówienia - dostawy, usługi i roboty budowlane tego samego rodzaju i o tym samym przeznaczeniu.

4) Pracownik beneficjenta może być zaangażowany do Projektu na podstawie umowy cywilnoprawnej pod warunkiem, że praca na rzecz projektu jest przedmiotowo różna od pracy jaką wykonuje na podstawie umowy o pracę.

16. Cross-financing

Za kwalifikowalne zgodnie z zasadą elastyczności (cross-financing) mogą zostać uznane koszty ponoszone w ramach Działań i kategorii wydatków wskazanych w rozdziale VIII. Poziom cross-financingu nie może przekroczyć 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu.

Warunkiem kwalifikowalności wydatków w ramach cross-financingu jest zawarcie we Wniosku o dofinansowanie projektu szczegółowego uzasadnienia potrzeby zastosowania zasady elastyczności w powiązaniu z celem realizowanym przez projekt.

W przypadku szkoleń dofinansowanych w ramach cross-financingu, w ramach obowiązku należytego dokumentowania wydatków beneficjent przedstawia na żądanie IZ/IPiI dokumenty potwierdzające prawidłową realizację szkolenia, a w szczególności:

- listy obecności,

¹⁵ Załącznik do Komunikatu dla Beneficjentów w zakresie stosowania zasady konkurencyjności

- programy szkolenia, dziennik zajęć lub inne dokumenty potwierdzające zrealizowany zakres merytoryczny,
- potwierdzenie odbioru materiałów szkoleniowych oraz innych świadczeń (np. wyżywienie, zakwaterowanie, zwrot kosztów transportu) przez uczestników szkolenia.

Koszty transportu i zakwaterowania mogą być zaakceptowane i rozliczone na podstawie stosownych dokumentów przedstawionych przez Beneficjenta (rachunki za hotel, rachunki za bilety kolejowe, lotnicze, autobusowe; w sytuacji niemożności skorzystania ze środków komunikacji zbiorowej (np. w przypadku osób niepełnosprawnych lub jeśli wymaga tego specyfika projektu), wydatki związane z dojazdem samochodem będą kwalifikowalne na podstawie kosztów używania samochodu do celów służbowych według stawki za 1 km przebiegu, zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem).

VII. Wydatki niekwalifikowalne

Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się wydatki na:

- 1) cross-financing - z wyjątkiem kategorii wydatków objętych cross-financingiem, określonych dla niektórych Działań RPO WM w Rozdziale VIII,
- 2) prowizje pobierane w ramach operacji wymiany walut,
- 3) kary i grzywny, a także wydatki poniesione w związku z procesami sądowymi (z wyjątkiem wydatków związanych z odzyskiwaniem kwot niezależnie wypłaconych po akceptacji IZ RPO WM) oraz z realizacją ewentualnych postanowień wydanych przez sąd,
- 4) odsetki od zadłużenia, koszty kredytu,
- 5) zakup środka trwałego, który był współfinansowany ze środków wspólnotowych lub z dotacji krajowych w przeciągu 7 lat poprzedzających datę zakupu środka trwałego przez Beneficjenta,
- 6) podatek VAT, który może zostać odzyskany w oparciu o przepisy krajowe tj. Ustawę o VAT,
- 7) zakup gruntu przekraczający 10% wartości całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu w projektach współfinansowanych w ramach EFRR (w przypadku projektów współfinansowanych ze środków EFRR wyższy udział procentowy jest dopuszczalny w projektach związanych z ochroną środowiska naturalnego, za zgodą IZ RPO WM),
- 8) wypełnienie formularza *Wniosku o dofinansowanie projektu*,
- 9) wydatki związane z umową leasingu, o których mowa w rozdziale VI. Wspólne zasady kwalifikowania wydatków w odniesieniu do kategorii wydatków kwalifikowalnych, w pkt 7 Leasing,
- 10) wydatki niekwalifikowalne określone w *Rozdziale VIII. Zasady kwalifikowania wydatków w ramach Priorytetów RPO WM*.
- 11) transakcje opłacone w formie gotówkowej w kwocie przekraczającej próg 15 000 euro (bez względu na liczbę wynikających z ich przeprowadzenia płatności) zgodnie z obowiązkiem zawartym w art. 22 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095, z późn. zm.),
- 12) koszty menedżera projektu przekraczające próg 2% wydatków kwalifikowalnych w projekcie,
- 13) zakup sprzętu i wyposażenia na potrzeby menedżera projektu,
- 14) wykonanie nadzoru inwestorskiego i/lub autorskiego w przypadku pracowników zatrudnionych przez Beneficjenta na umowę o pracę.
- 15) wydatki poniesione przez Beneficjenta w ramach realizowanego projektu RPO WM, na zakup towarów i usług od podmiotów powiązanych z nim osobowo lub kapitałowo, w szczególności polegające na:
 - a) uczestniczeniu w spółce, jako wspólnik spółki osobowej lub spółki cywilnej;
 - b) pełnieniu funkcji członka organu nadzorczego albo zarządzającego, albo funkcji prokurenta lub pełnomocnika;
 - c) posiadaniu udziałów lub co najmniej 5% akcji;

d) pozostawaniu w takim stosunku prawnym lub faktycznym, który może budzić uzasadnione wątpliwości, co do bezstronności w wyborze wykonawcy, w szczególności pozostawanie w związku małżeńskim, w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia lub w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli.

Wydatki niekwalifikowalne związane z realizacją projektu ponosi Beneficjent.

VIII. Zasady kwalifikowania wydatków w ramach priorytetów RPO WM

Priorytet I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu

Działanie 1.1. Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych, archeologicznych, itp.),
- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozzerwalnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- wynagrodzenia wraz z pozapłacowymi kosztami pracy pracowników zaangażowanych w opracowanie dokumentacji przygotowawczej projektu, w przypadku gdy Beneficjent sam opracowuje niezbędną dokumentację,
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozzerwalnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup nowych środków trwałych wraz z montażem i pierwszym uruchomieniem, o ile jest on wymagany przez firmę serwisową lub dla zachowania gwarancji, bezpośrednio związanych z realizacją projektu,
- wydatki na wytworzenie aparatury naukowo-badawczej zaliczanej do środków trwałych, wydatki na modernizację posiadanej aparatury naukowo-badawczej, urządzeń i innych składników wyposażenia laboratoriów (w tym – wynagrodzenia personelu badawczo – naukowego i technicznego zaangażowanego w budowę urządzeń badawczych),

- wynagrodzenia wraz z pozapłacowymi kosztami pracy pracowników zarządzających projektem, w kwocie nie większej niż 2% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- nabycie na warunkach rynkowych wartości niematerialnych i prawnych, w formie patentów, licencji, oprogramowania i licencji na oprogramowanie, nieopatentowanej wiedzy technicznej pod warunkiem, że:
 - ✓ będą wykorzystywane wyłącznie na cele projektu objętego wsparciem,
 - ✓ będą podlegać amortyzacji zgodnie z odrębnymi przepisami,
 - ✓ będą nabyte od osób trzecich na warunkach rynkowych,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 1.2. Budowa sieci współpracy nauka-gospodarka

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- przygotowanie biznes planu,
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- koszty personelu - pracowników badawczych, pracowników technicznych i pozostałych pracowników pomocniczych w zakresie, w jakim są zatrudnieni na potrzeby fazy badawczej projektu,
- pokrycie kosztów zakupu lub używania środków trwałych wraz z montażem i pierwszym uruchomieniem, o ile jest on wymagany przez firmę serwisową lub dla zachowania gwarancji, w zakresie i przez okres, w jakim są wykorzystywane na potrzeby projektu przez ich całkowity okres użytkowania; do wydatków kwalifikowalnych zalicza się wyłącznie koszty amortyzacji odpowiadające okresowi realizacji projektu badawczego,
- pokrycie kosztów amortyzacji budynków w zakresie i przez okres w jakim są wykorzystywane na potrzeby projektu objętego wsparciem,
- nabycie na warunkach rynkowych wartości niematerialnych i prawnych, w formie patentów, licencji, nieopatentowanej wiedzy technicznej pod warunkiem, że:
 - ✓ będą wykorzystywane wyłącznie na cele projektu objętego wsparciem na prace badawcze i rozwojowe oraz wdrożenie wyników tych prac,
 - ✓ będą podlegać amortyzacji zgodnie z odrębnymi przepisami,

- ✓ będą nabyte od osób trzecich na warunkach rynkowych.
- zakup materiałów, środków eksploatacyjnych i podobnych, niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup badań wykonywanych na podstawie umowy i usług równorzędnych, wykorzystywanych wyłącznie na potrzeby związane z realizacją projektu,
- nabycie albo koszt wytworzenia nowych środków trwałych związanych z prowadzeniem badań i prac rozwojowych oraz wdrożeniem wyników tych prac przez przedsiębiorcę,
- pokrycie pozostałych kosztów ogólnych ponoszonych bezpośrednio w związku z realizacją projektu,
- zakup specjalistycznych usług doradczych niezbędnych do wdrożenia wyników prac B+R zrealizowanych w ramach projektu (wyłącznie w przypadku MSP),
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

W przypadku wdrożeniowej części projektu katalog wydatków kwalifikowanych wynika z zapisów właściwego rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 1.3. Kompleksowe przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych, archeologicznych, itp.),
- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie studium wykonalności,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe,

- dostosowanie obiektów i pomieszczeń (dot. projektów na obszarach przemysłowych i powojaskowych) w zakresie niezbędnym dla realizowanego projektu,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 1.4. Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu

W przypadku przyjętych do realizacji projektów instytucji otoczenia biznesu **z wyłączeniem projektów funduszy pożyczkowych i poręczeniowych** oraz **projektu polegającego na utworzeniu Funduszu Powierniczego JEREMIE**, do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań, itp.),
- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- wynagrodzenia pracowników zaangażowanych w opracowanie dokumentacji technicznej projektu, w przypadku gdy beneficjent sam przygotowuje niezbędną dokumentację.

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace wykończeniowe,
- dostosowanie obiektów i pomieszczeń w zakresie niezbędnym dla realizowanego projektu,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- pokrycie kosztów zakupu lub używania środków trwałych wraz z montażem i pierwszym uruchomieniem o ile jest on wymagany przez firmę serwisową lub dla zachowania gwarancji, bezpośrednio związanych z realizacją projektu,
- zakup nowych środków trwałych bezpośrednio związanych z realizacją projektu,
- zakup używanych środków trwałych pod warunkiem, że w okresie 7 lat poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie środki trwałe nie zostały zakupione z wykorzystaniem środków z Unii Europejskiej, cena środka trwałego nie

przewyższa wartości rynkowej, określonej na dzień zakupu i jest niższa od ceny nowego środka trwałego,

- nabycie na warunkach rynkowych wartości niematerialnych i prawnych, w formie patentów, licencji, nieopatentowanej wiedzy technicznej pod warunkiem, że:
 - ✓ będą wykorzystywane wyłącznie na cele projektu objętego wsparciem,
 - ✓ będą podlegać amortyzacji zgodnie z odrębnymi przepisami,
 - ✓ będą nabyte od osób trzecich na warunkach rynkowych,
- zakup specjalistycznych usług doradczych w zakresie jakości, innowacji i nowych technologii, pozyskiwania zewnętrznego finansowania,
- wydatki związane z wynagrodzeniami wraz z pozapłacowymi kosztami pracy – składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne osób świadczących usługi konsultacyjne dla przedsiębiorców,
- wynagrodzenia wraz z pozapłacowymi kosztami pracy personelu badawczo-naukowego i technicznego zaangażowanego do bezpośredniej realizacji projektu,
- wynagrodzenia wraz z pozapłacowymi kosztami pracy pracowników zarządzających projektem, w kwocie nie większej niż 2% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wykonanie analiz, zakup badań i usług równorzędnych wykorzystywanych wyłącznie na potrzeby związane z realizacją projektu,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

W przypadku przyjętych do realizacji projektów funduszy pożyczkowych i poręczeniowych do wydatków kwalifikowalnych mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

- dokapitalizowanie funduszu pożyczkowego/poręczeniowego prowadzonego przez osobę prawną poprzez przekazanie na wyodrębniony rachunek bankowy zwrotnego wkładu finansowego w celu udzielania pożyczek / poręczeń, przy zachowaniu zasady powiększania przez ten podmiot kapitału,
- wydatki związane z pokryciem kosztów administracji i zarządzania funduszem pożyczkowym/poręczeniowym, do wysokości ustalonej w umowie o udzieleniu wsparcia nie przekraczającej pułapów określonych w art. 43 ust. 4 Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) Nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (D. Urz. WE L 371 z 27.12.2006 r.), w tym:
 - koszty biurowe, w tym: koszty najmu powierzchni biurowej, zakup niezbędnego sprzętu i wyposażenia biurowego (artykułów zaopatrzeniowych), zakup sprzętu komputerowego, oprogramowania i licencji (koszty systemów informatycznych),
 - koszty osobowe pracownika zaangażowanego do bezpośredniej realizacji projektu, tj. wynagrodzenia osób zatrudnionych przy przygotowaniu i monitorowaniu projektu, wraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i inne obowiązkowe składki naliczane od wynagrodzenia,
 - bezpośrednio związane z zarządzaniem i inwestowaniem wkładu finansowego z RPO WM na rzecz pożyczek/poręczeń udzielanych przedsiębiorstwom, w tym: koszty usług prawnych, notarialnych, finansowych i innych nabywanych przez

Beneficjenta i bezpośrednio związanych z przygotowaniem, dokonywaniem, monitorowaniem, wyceną i wychodzeniem z inwestycji i/lub portfela inwestycji, m.in. koszty badania sprawozdań finansowych, analiz, badania rynku, sporządzenia planów operacyjnych, biznes planów, ekspertyz technicznych, ocen wpływu na środowisko,

- koszty obsługi księgowej funduszu/instrumentu inżynierii finansowej,
- koszty wykonywania procedur przetargowych, kontroli, monitorowania i sprawozdawczości, promocji projektu,
- koszty ogólne, opłaty finansowe, doradztwo, wydatki poniesione na instrumenty zabezpieczające realizację *Umowy o dofinansowanie projektu*, wydatki poniesione na usługi w zakresie audytu i inne usługi, o których mówi rozdz. VI pkt 9 *Zasad kwalifikowania wydatków w ramach Priorytetów RPO WM*.

W przypadku realizacji projektu polegającego na utworzeniu Funduszu Powierniczego JEREMIE, do wydatków kwalifikowalnych mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do osiągnięcia celów projektu, a w szczególności:

- płatności skierowane do przedsiębiorców w ramach zwrotnych instrumentów finansowych,
- koszty zarządzania niezbędne do realizacji projektu, ponoszone na zasadach zgodnych z art. 43 ust. 4 lit. a) Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006, a w szczególności:
 - wydatki na środki trwałe i wartości niematerialne i prawne,
 - wydatki związane z kosztami ogólnymi,
 - koszty związane z opłatami finansowymi, doradztwem i innymi usługami związanymi z realizacją projektu,
 - wynagrodzenia wraz z pozapłacowymi kosztami pracy, w tym składkami na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, ściśle związane z realizacją projektu,
 - koszty związane z monitoringiem, sprawozdawczością, audytem, ewaluacją oraz kontrolą projektu,
 - koszty informacji i promocji integralnie związane z realizacją projektu.
- koszty zarządzania danym produktem finansowym ponoszone przez Pośredników Finansowych, kwalifikowalne na zasadach zgodnych z art. 43 ust. 4 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 – jeśli taki sposób finansowania został zaplanowany przez Menadżera Funduszu Powierniczego na poziomie Menadżer Funduszu Powierniczego – Pośrednik Finansowy.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne.

W przypadku przyjętych do realizacji projektów funduszy pożyczkowych i poręczeniowych oraz projektu polegającego na utworzeniu Funduszu Powierniczego JEREMIE, w szczególności niekwalifikowalne są:

- koszty prowizji i odsetek ponoszonych w ramach zobowiązań finansowych,
- koszty prowizji pobieranych w ramach operacji wymiany walut oraz ujemne różnice kursowe ponoszone w ramach wdrażania i realizowania projektu,
- koszty kar i grzywien, a także koszty procesów sądowych oraz koszty realizacji ewentualnych postanowień wydanych przez sąd,
- koszty kredytu,

- koszty zakupu lub leasingu środka transportu,
- wydatki związane z administrowaniem funduszem, w wysokości przekraczającej pułap określony w *Umowie o dofinansowanie projektu*,
- wsparcie przekazane przedsiębiorstwom nie spełniającym wymogów art. 45 Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.
- wydatki związane z realizacją projektu, niestanowiące wsparcia skierowanego do przedsiębiorców w ramach zwrotnych instrumentów finansowych, dotyczące: nabycia nieruchomości niezabudowanej i zabudowanej, robót budowlanych, wkładu niepieniężnego, wydatków na mieszkalnictwo,
- kary i grzywny, a także wydatki poniesione w związku z postępowaniami sądowymi pomiędzy Menadżerem Funduszu Powierniczego, a Pośrednikami Finansowymi.

Działanie 1.5. Rozwój przedsiębiorczości

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie biznes planu,
- raport oddziaływania na środowisko,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu) .

2. Prace inwestycyjne, w tym:

- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace wykończeniowe,
- dostosowanie obiektów i pomieszczeń w zakresie niezbędnym dla realizowanego projektu,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- pokrycie kosztów zakupu lub używania środków trwałych wraz z montażem i pierwszym uruchomieniem o ile jest on wymagany przez firmę serwisową lub dla zachowania gwarancji, bezpośrednio związanych z realizacją projektu,
- zakup nowych środków trwałych bezpośrednio związanych z realizacją projektu,
- zakup używanych środków trwałych pod warunkiem, że w okresie 7 lat poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie środki trwałe nie zostały zakupione z wykorzystaniem środków z Unii Europejskiej, cena środka trwałego nie

przewyższa wartości rynkowej, określonej na dzień zakupu i jest niższa od ceny nowego środka trwałego,

- środek trwały posiada właściwości techniczne niezbędne do realizacji przedsięwzięcia objętego dofinansowaniem oraz spełnia obowiązujące normy i standardy,
- nabycie wartości niematerialnych i prawnych, w formie patentów, licencji, nieopatentowanej wiedzy technicznej pod warunkiem, że:
 - ✓ będą wykorzystywane wyłącznie na cele projektu objętego wsparciem,
 - ✓ będą podlegać amortyzacji zgodnie z odrębnymi przepisami,
 - ✓ będą nabyte od osób trzecich na warunkach rynkowych,
- zakup specjalistycznych usług doradczych w zakresie jakości, innowacji i nowych technologii, pozyskiwania zewnętrznego finansowania,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 1.6. Wspieranie powiązań kooperacyjnych o znaczeniu regionalnym

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu) .

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, prace ziemne, modernizacyjne, konserwacyjne, naprawy lub adaptacje pomieszczeń w zakresie niezbędnym dla realizowanego przedsięwzięcia,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- pokrycie kosztów zakupu lub używania środków trwałych wraz z montażem i pierwszym uruchomieniem o ile jest on wymagany przez firmę serwisową lub dla zachowania gwarancji, bezpośrednio związanych z realizacją projektu,
- zakup nowych środków trwałych bezpośrednio związanych z realizacją projektu,
- zakup używanych środków trwałych pod warunkiem, że w okresie 7 lat poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie środek trwały nie został zakupiony z wykorzystaniem środków z Unii Europejskiej, cena środka trwałego nie przewyższa wartości rynkowej, określonej na dzień zakupu i jest niższa od ceny nowego środka trwałego,
- środek trwały posiada właściwości techniczne niezbędne do realizacji przedsięwzięcia objętego dofinansowaniem oraz spełnia obowiązujące normy i standardy,
- nabycie na warunkach rynkowych wartości niematerialnych i prawnych, w formie patentów, licencji, nieopatentowanej wiedzy technicznej pod warunkiem, że:

- ✓ będą wykorzystywane wyłącznie na cele projektu objętego wsparciem,
- ✓ będą podlegać amortyzacji zgodnie z odrębnymi przepisami,
- ✓ będą nabyte od osób trzecich na warunkach rynkowych,
- zakup specjalistycznych usług doradczych w zakresie jakości, innowacji i nowych technologii, pozyskiwania zewnętrznego finansowania,
- spłata rat kapitałowych należnych finansującemu z tytułu leasingu środków trwałych,
- spłata rat kapitałowych gruntów, budynków i budowli, należnych finansującemu z tytułu leasingu,
- wydatki związane z wynagrodzeniami wraz z pozapłacowymi kosztami pracy – składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne osób świadczących usługi konsultacyjne dla przedsiębiorców,
- przygotowanie programów rozwoju oraz działania promocyjne klastra, w tym wykonanie analiz, zakup badań i usług równorzędnych wykorzystywanych wyłącznie na potrzeby związane z realizacją projektu,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 1.7. Promocja gospodarcza

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- analizy, prace studialne i ekspertyzy związane z realizacją projektu,
- zakup baz danych oraz oprogramowania, wraz z jego konfiguracją, wydatki na stworzenie lub wdrożenie serwisów internetowych,
- przygotowanie zintegrowanych danych przestrzennych do udostępniania w ramach systemu promocji regionu,
- przygotowanie programów rozwoju lub promocji gospodarczej, w tym wykonanie analiz,
- zakup niezbędnego wyposażenia stanowiącego integralną część projektu,
- wydatki na projekty pilotażowe,
- prace związane z wdrożeniem e-informacji w obszarze promocji gospodarczej,
- kampanie promocyjne w kraju i za granicą, koszty organizacji wydarzeń promocji regionu, organizacji i udziału w targach / imprezie wystawienniczej / misji gospodarczej w tym:
 - koszty wynajmu pomieszczeń / powierzchni wystawienniczej i sprzętu,
 - koszty zaprojektowania i zabudowy stoiska wystawowego / ekspozycji,
 - koszty organizacji i obsługi potwierdzone fakturami odpowiedniego organizatora imprezy (np. oprawa multimedialna, montaż, demontaż transport stoiska, sprzątnięcie, podłączenie energii),
 - koszty zaprojektowania, przygotowania / produkcji i emisji materiałów promocyjnych, koszty reklamy,

- wpis do katalogu targowego, opłata rejestracyjna,
- koszty wstępu na teren wystaw i targów,
- koszty tłumaczeń (do 10% całkowitej wartości projektu),
- koszty wynajęcia nośników informacyjno - reklamowych (m.in. tablic, billboardów) związane z kampanią promocyjną,
- koszt przygotowania, uruchomienia i obsługi (w okresie trwania projektu) strony internetowej bezpośrednio związanej z kampanią promocyjną,
- koszty wyżywienia ponoszone przez organizatora: kampanii promocyjnej, wydarzenia promocji regionu, targów, imprezy wystawienniczej, misji gospodarczej (do 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu),
- koszty transportu eksponatów (wraz z ubezpieczeniem i odprawą celną) oraz koszty transportu i zakwaterowania uczestników misji i targów (maksymalnie w okresie dwóch dni przed i jednego dnia po imprezie wystawienniczej, bez kosztów wyżywienia); koszty transportu (eksponatów, uczestników misji i targów) oraz zakwaterowania nie mogą przekroczyć 25% kosztów kwalifikowanych projektu,
- usługi informatyczne, pod warunkiem, że pozostają w bezpośrednim związku z celami realizacji projektu,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Koszty transportu i zakwaterowania mogą być zaakceptowane i rozliczone na podstawie stosownych dokumentów przedstawionych przez Beneficjenta (rachunki za hotel; rachunki za bilety kolejowe; lotnicze; autobusowe; w sytuacji niemożności skorzystania ze środków komunikacji zbiorowej (np. w przypadku osób niepełnosprawnych lub jeśli wymaga tego specyfika projektu), wydatki związane z dojazdem samochodem będą kwalifikowalne na podstawie kosztów używania samochodu do celów służbowych według stawki za 1 km przebiegu, zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem).

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 1.8. Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT)

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych, archeologicznych, itp.),
- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie biznes planu,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),

- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne, w tym:

- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- pokrycie kosztów zakupu lub używania środków trwałych wraz z montażem i pierwszym uruchomieniem, o ile jest on wymagany przez firmę serwisową lub dla zachowania gwarancji, bezpośrednio związanych z realizacją projektu,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zakup środków transportu, np. na cele transportu ścieków, wody, odpadów,
- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Priorytet II. Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza

Działanie 2.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- badania i analizy, prace studialne i ekspertyzy związane z inwestycjami w podstawową infrastrukturę,
- budowa, rozbudowa lub modernizacja pomieszczeń i infrastruktury technicznej niezbędnej dla realizacji projektu (np. pomieszczenia na serwery),
- prace instalacyjne, w tym prace związane z zapewnieniem dostępu do Internetu (okablowanie, podłączenie do łączy szerokopasmowych),
- rezerwacja częstotliwości i zakup praw użytkowania włókien światłowodowych w formie prawnej IRU (prawo nieodwołalnego użytkowania),
- zakup i ubezpieczenie sprzętu komputerowego: komputery, serwery, sprzęt i oprogramowanie związane z podpisem elektronicznym (np. karty i czytniki kart chipowych),

- zakup baz danych oraz oprogramowania, wraz z jego konfiguracją, wydatki na stworzenie węzłów infrastruktury teleinformatycznej, tworzenia serwisów internetowych,
- zapewnienie bezpieczeństwa przesyłania danych (np. systemy firewall, IDS, antywirusowe, kontroli dostępu do zasobów systemu),
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup niezbędnego wyposażenia stanowiącego integralną część projektu,
- projekty pilotażowe,
- wkład rzeczowy (np. grunt, budynki, itd.) jest kwalifikowalny pod warunkiem, że jest zgodny z ogólnymi postanowieniami dotyczącymi wydatków kwalifikowalnych, w szczególności związanych z zakupem gruntów i budynków, wartość aportu wniesionego przez Beneficjenta do projektu musi być wyceniona i potwierdzona w oparciu o oficjalne taryfy ustanowione przez niezależny organ lub przez niezależnego eksperta zewnętrznego,
- usługi informatyczne, pod warunkiem, że pozostają w bezpośrednim związku z celami realizacji projektu,
- korzystanie z udostępnianej obcej infrastruktury informatycznej przeznaczonej do realizacji analogicznych funkcji w ramach danego projektu,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją,
- cross-financing: koszty szkoleń pozostających w bezpośrednim związku z celami realizacji projektu (do wysokości 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych):
 - zakup usług szkoleniowych,
 - transport, zakwaterowanie oraz wyżywienie wykładowców i uczestników szkoleń,
 - materiały bezpośrednio związane ze szkoleniem,
 - koszty usług konsultacyjnych i doradczych związanych bezpośrednio ze szkoleniami.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 2.2. Rozwój e- usług

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- budowa, rozbudowa lub modernizacja pomieszczeń i infrastruktury technicznej niezbędnej dla realizacji projektu (np. pomieszczenia na serwery),
- prace instalacyjne, w tym prace związane z zapewnieniem dostępu do Internetu (okablowanie, podłączenie do łączy szerokopasmowych),
- rezerwacja częstotliwości i zakup praw użytkowania włókien światłowodowych w formie prawnej IRU (prawo nieodwołalnego użytkowania),

- zakup i ubezpieczenie sprzętu komputerowego: komputery, serwery, sprzęt i oprogramowanie związane z podpisem elektronicznym (np. karty i czytniki kart chipowych),
- zakup baz danych oraz oprogramowania, wraz z jego konfiguracją, wydatki na stworzenie węzłów infrastruktury teleinformatycznej, tworzenia serwisów internetowych,
- zapewnienie bezpieczeństwa przesyłania danych (np. systemy firewall, IDS, antywirusowe, kontroli dostępu do zasobów systemu),
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup niezbędnego wyposażenia stanowiącego integralną część projektu,
- projekty pilotażowe,
- wkład rzeczowy (np. grunt, budynki, itd.) jest kwalifikowalny pod warunkiem, że jest zgodny z ogólnymi postanowieniami dotyczącymi wydatków kwalifikowalnych, w szczególności związanych z zakupem gruntów i budynków, wartość aportu wniesionego przez Beneficjenta do projektu musi być wyceniona i potwierdzona w oparciu o oficjalne taryfy ustanowione przez niezależny organ lub przez niezależnego eksperta zewnętrznego,
- usługi informatyczne, pod warunkiem, że pozostają w bezpośrednim związku z celami realizacji projektu,
- korzystanie z udostępnianej obcej infrastruktury informatycznej przeznaczonej do realizacji analogicznych funkcji w ramach danego projektu,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją,
- cross-financing: koszty szkoleń pozostających w bezpośrednim związku z celami realizacji projektu (do wysokości 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych):
 - zakup usług szkoleniowych,
 - transport, zakwaterowanie oraz wyżywienie wykładowców i uczestników szkoleń,
 - materiały bezpośrednio związane ze szkoleniem,
 - koszty usług konsultacyjnych i doradczych związanych bezpośrednio ze szkoleniami.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 2.3. Technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie biznes planu,
- budowa, rozbudowa lub modernizacja pomieszczeń i infrastruktury technicznej niezbędnej dla realizacji projektu (np. pomieszczenia na serwery),
- prace instalacyjne, w tym prace związane z zapewnieniem dostępu do Internetu (okablowanie, podłączenie do łączy szerokopasmowych),

- rezerwacja częstotliwości i zakup praw użytkowania włókien światłowodowych w formie prawnej IRU (prawo nieodwołalnego użytkowania),
- zakup i ubezpieczenie sprzętu komputerowego: komputery, serwery, sprzęt i oprogramowanie związane z podpisem elektronicznym (np. karty i czytniki kart chipowych),
- zakup baz danych oraz oprogramowania, wraz z jego konfiguracją, wydatki na stworzenie węzłów infrastruktury teleinformatycznej, tworzenia serwisów internetowych,
- zapewnienie bezpieczeństwa przesyłania danych (np. systemy firewall, IDS, antywirusowe, kontroli dostępu do zasobów systemu),
- zakup niezbędnego wyposażenia stanowiącego integralną część projektu,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- projekty pilotażowe,
- wkład rzeczowy (np. grunt, budynki, itd.) jest kwalifikowalny pod warunkiem, że jest zgodny z ogólnymi postanowieniami dotyczącymi wydatków kwalifikowalnych, w szczególności związanych z zakupem gruntów i budynków, wartość aportu wniesionego przez Beneficjenta do projektu musi być wyceniona i potwierdzona w oparciu o oficjalne taryfy ustanowione przez niezależny organ lub przez niezależnego eksperta zewnętrznego,
- usługi informatyczne, pod warunkiem, że pozostają w bezpośrednim związku z celami realizacji projektu,
- korzystanie z udostępnianej obcej infrastruktury informatycznej przeznaczonej do realizacji analogicznych funkcji w ramach danego projektu,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją,
- cross-financing: koszty szkoleń pozostających w bezpośrednim związku z celami realizacji projektu (do wysokości 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych):
 - zakup usług szkoleniowych,
 - transport, zakwaterowanie oraz wyżywienie wykładowców i uczestników szkoleń,
 - materiały bezpośrednio związane ze szkoleniem,
 - koszty usług konsultacyjnych i doradczych związanych bezpośrednio ze szkoleniami.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Priorytet III. Regionalny system transportowy

Działanie 3.1. Infrastruktura drogowa

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych i archeologicznych) itp., niezbędnych do realizacji inwestycji objętych projektem,
- przygotowanie dokumentacji technicznej: np. koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności/biznes plan,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe, w tym wykonanie umocnienia i zieleni drogowej,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zakup środków transportu,
- zakup sprzętu służącego do bieżącego utrzymania dróg,
- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne.

Działanie 3.2. Regionalny transport publiczny

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych i archeologicznych itp.), niezbędnych do realizacji inwestycji objętych projektem,
- przygotowanie dokumentacji technicznej: np. koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),

- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu) .

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

3. Zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, stanowiące przedmiot projektu

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 3.3. Lotniska i infrastruktura lotnicza

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych i archeologicznych) itp., niezbędnych do realizacji inwestycji objętych projektem,
- przygotowanie dokumentacji technicznej: np. koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,

- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem integralnie związanych z projektem,
- wynajem środków trwałych (sprzęt i wyposażenie)
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

3. Zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, stanowiące przedmiot projektu

Koszty niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zakup powietrznych środków transportu,
- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Priorytet IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka

Działanie 4.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych, archeologicznych, itp.),
- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie studium wykonalności,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozzerwalnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozzerwalnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe, w tym wykonanie infrastruktury drogowej,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,

- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

W ramach Działania 4.1 przewiduje się możliwość finansowania budowy sieci kanalizacji deszczowej, pod warunkiem, że stanowi ona element projektu dotyczącego kanalizacji ściekowej w aglomeracji oznaczonej w KPOŚK.

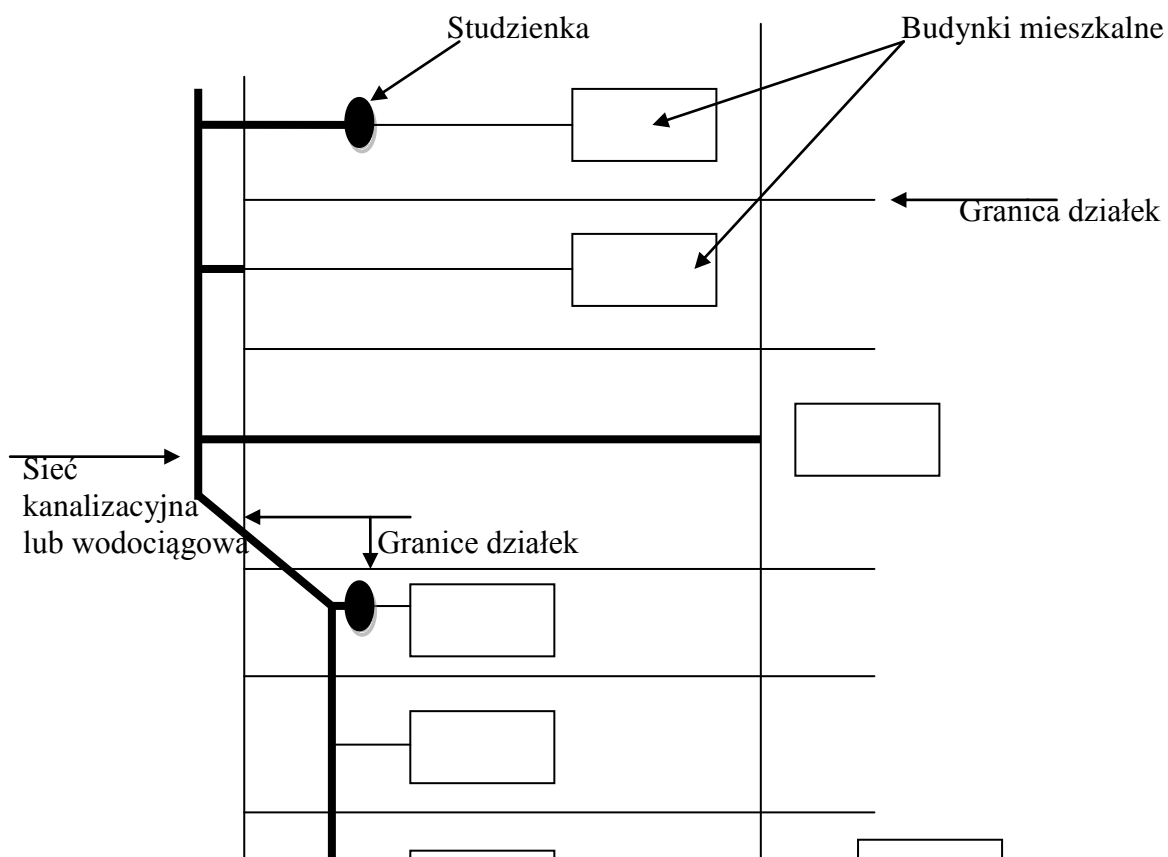
Koszt kwalifikowalny to w przypadku sieci kanalizacyjnej budowa kolektora głównego oraz przykanalików do granicy działki lub do studzienki rewizyjnej (wraz ze studzienką), jeśli ta część sieci należy do Beneficjenta. W granicach nieruchomości przyłączanej kwalifikowane mogą być te odcinki, które służą do przyłączenia więcej niż jednego podmiotu.

Niekwalifikowalny jest wydatek na poprowadzenie przyłącza od studzienki (studzienka jest kosztem kwalifikowalnym) do budynku lub od granicy nieruchomości gruntowej. Zgodnie z ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków: „Przyłącze to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku do granicy nieruchomości gruntowej”.

W przypadku sieci wodociągowej kwalifikowany jest koszt budowy przewodów poza granicami działki podmiotu oraz część przewodu do studzienki wodomierzowej (włącznie ze studzienką), jeśli ta infrastruktura należy do Beneficjenta. W granicach nieruchomości przyłączanej kwalifikowane mogą być te odcinki, które służą do przyłączenia więcej niż jednego Beneficjenta Ostatecznego.

Struktura własności musi zostać szczegółowo określona we wniosku o dofinansowanie.

Na rysunku poniżej pogrubioną linią zaznaczono te części sieci kanalizacyjnej, które są kwalifikowalne.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zakup środków transportu, np. na cele transportu ścieków, wody,
- podłączenie do sieci kanalizacyjnej lub wodociągowej indywidualnych użytkowników, np. w przypadku budowy kanalizacji sanitarnej niekwalifikowalny jest koszt przyłącza od studzienki do budynku; w przypadku sieci wodociągowej niekwalifikowalny jest koszt podłączenia od głównego kolektora do budynku,
- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 4.2. Ochrona powierzchni ziemi

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodnie z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych, archeologicznych, itp.),
- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie studium wykonalności,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozzerwalnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozzerwalnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zakup środków transportu, np. na cele transportu odpadów,
- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 4.3. Ochrona powietrza, energetyka

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych, archeologicznych, itp.),
- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

W szczególności odnośnie projektów dotyczących termomodernizacji, kwalifikowalne są:

- audyt energetyczny – jeśli dotyczy,
- ocieplenie następujących części budynków: ściany zewnętrzne, dach/stropodach, strop piwnicy;
- wymiana stolarki okiennej;
- modernizacja instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej;
- modernizacja systemu wentylacji, klimatyzacji;
- modernizacja i ekologizacja źródeł ciepła (zmiana rodzaju paliwa na bardziej przyjazne dla środowiska).

Działanie 4.4. Ochrona przyrody, zagrożenia, systemy monitoringu

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych, archeologicznych, itp.),
- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy, itp.,
- przygotowanie studium wykonalności,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Priorytet V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu

Działanie 5.1. Transport miejski

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych i archeologicznych) itp., niezbędnych do realizacji inwestycji objętych projektem,

- przygotowanie dokumentacji technicznej: np. koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- budowa zintegrowanego systemu monitorowania i zarządzania ruchem (w tym: monitoring bezpieczeństwa, zakup i montaż systemów sterowania i nadzoru ruchu),
- systemy telematki służące komunikacji publicznej (systemy dystrybucji i identyfikacji biletów, systemy informacji dla podróżnych, w tym systemy on-line),
- zakup nowego taboru lub modernizacja taboru transportu publicznego,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 5.2. Rewitalizacja miast

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych i archeologicznych) itp., niezbędnych do realizacji inwestycji objętych projektem,
- przygotowanie dokumentacji technicznej: np. koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),

- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace konserwatorskie,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- nadzór konserwatora zabytków,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki kwalifikowalne dla infrastruktury mieszkaniowej:

- renowacja, remont lub modernizacja części wspólnych istniejących wielorodzinnych budynków mieszkalnych (tj. budynków mieszkalnych, w których występują więcej niż dwa lokale mieszkalne) w zakresie:
 - odnowienia następujących głównych elementów konstrukcji budynku: dachu, elewacji zewnętrznej, stolarki okiennej i drzwiowej, klatki schodowej, korytarzy wewnętrznych i zewnętrznych, wejścia i elementów jego konstrukcji zewnętrznej, wind,
 - instalacji technicznych budynku,
 - w podniesienia efektywności (oszczędności) energetycznej budynku (termomodernizacji),

przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację budynków istniejących stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych. Zaadaptowane pomieszczenia na cele mieszkaniowe mogą być przeznaczone wyłącznie dla gospodarstw domowych o niskich dochodach lub dla osób o szczególnych potrzebach.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- budowa budynków mieszkalnych,
- roboty budowlane w indywidualnych budynkach mieszkalnych,
- przygotowanie terenu pod budowę budynków mieszkalnych,
- zakup nieruchomości dla celów budownictwa mieszkaniowego,
- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji

Działanie 6.1. Kultura

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych i archeologicznych) itp., niezbędnych do realizacji inwestycji objętych projektem,
- przygotowanie dokumentacji technicznej: np. koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace konserwatorskie,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- nadzór konserwatora zabytków,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- prace związane z wdrożeniem e-informacji w obszarze kultury,
- oznakowanie obszarów i obiektów,
- kampanie promocyjne w kraju i za granicą, w tym udział w wystawach i imprezach kulturalnych,
- przygotowanie programów rozwoju lub promocji produktów kulturowych, w tym przede wszystkim wykonanie analiz,
- imprezy wystawiennicze oraz ekspozycje,
- koszty organizacji wydarzeń kulturalnych,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zakup eksponatów muzealnych,
- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne.

Działanie 6.2. Turystyka

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych i archeologicznych) itp., niezbędnych do realizacji inwestycji objętych projektem,
- przygotowanie dokumentacji technicznej: np. koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozzerwalnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozzerwalnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace konserwatorskie,
- nadzór konserwatora zabytków,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- działalność promocyjna (przygotowanie programów rozwoju oraz promocji markowych produktów turystycznych regionów w tym m.in. wykonanie analiz, ekspertyz, badań rynkowych i marketingowych, inwentaryzacja oraz ocena potencjału turystycznego, określenie produktów markowych, rynków promocji, narzędzi i technik promocyjnych),
- udział w targach i imprezach, których celem jest promocja turystyczna regionu,
- przygotowanie nieodpłatnych materiałów i publikacji służących informacji turystycznej jako element projektu,
- tworzenie platform informatycznych i baz danych, jako elementów systemu informacji turystycznej,
- oznakowanie obszarów i atrakcji turystycznych,
- budowa i modernizacja tras i szlaków turystycznych,
- budowa lub wyznaczenie dróg dla rowerów, w tym sygnalizacja i oznakowanie dróg dla rowerów, miejsca parkingowe dla rowerów, kładki i tunele pieszo-rowerowe, oświetlenie tras rowerowych,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Priorytet VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego

Działanie 7.1. Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych i archeologicznych) itp., niezbędnych do realizacji inwestycji objętych projektem,
- przygotowanie dokumentacji technicznej: np. koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności/biznes planu,
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozdzielnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- termomodernizacja,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- budowa nowych placówek służby zdrowia,
- zakup środków transportu,
- zakup wyrobów medycznych i produktów jednorazowego użytku na potrzeby Beneficjenta (szpitala, przychodni, ..),
- zakupy drobnego sprzętu dokonywane w ramach wydatków bieżących,
- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 7.2. Infrastruktura służąca edukacji

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych i archeologicznych) itp., niezbędnych do realizacji inwestycji objętych projektem,
- przygotowanie dokumentacji technicznej: np. koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności,
- raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozzerwalnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozzerwalnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- termomodernizacja,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- infrastruktura sportowa nie związana z funkcjonowaniem placówki oświatowej,
- zakup środków transportu,
- zakup książek do bibliotek,
- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Działanie 7.3. Infrastruktura służąca pomocy społecznej

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty niezbędne do realizacji celów projektu, zgodne z zasadami określonymi w *Krajowych wytycznych*, w szczególności:

1. Prace przygotowawcze, w tym:

- przygotowanie projektu (przeprowadzenie prac studialnych, ekspertyz, badań geologicznych i archeologicznych) itp., niezbędnych do realizacji inwestycji objętych projektem
- przygotowanie dokumentacji technicznej: np. koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności,
- raportu oddziaływania na środowisko,
- koszt przygotowania przetargu, w tym dokumentacji przetargowej,
- zakup nieruchomości niezabudowanej nierozzerwalnie związanej z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu),
- zakup nieruchomości zabudowanej lub lokalu nierozzerwalnie związanego z realizacją projektu (maksymalnie 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych w ramach projektu).

2. Prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym, w tym:

- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,
- prace instalacyjne,
- prace rozbiórkowe,
- prace związane z zagospodarowaniem terenu,
- prace wykończeniowe
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- zakup materiałów niezbędnych do realizacji projektu,
- zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem integralnie związanych z projektem,
- nadzór inwestorski i/lub autorski w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji,
- termomodernizacja,
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z jego realizacją.

3. Zakup i modernizacja sprzętu i wyposażenia wraz z montażem, stanowiące przedmiot projektu

Wydatki niekwalifikowalne w ramach Działania, a w szczególności:

- zgodnie z rozdziałem VII. Wydatki niekwalifikowalne

Priorytet VIII. Pomoc Techniczna

W ramach pomocy technicznej do współfinansowania kwalifikują się następujące kategorie wydatków:

- a. wydatki poniesione w związku z przygotowaniem, wdrożeniem, zarządzaniem, monitorowaniem, oceną, informacją i kontrolą programu operacyjnego,
- b. wydatki mające na celu zwiększenie zdolności administracyjnych do wdrażania funduszy strukturalnych.

Wyżej wymienione kategorie wydatków kwalifikują się do współfinansowania w ramach pomocy technicznej pod warunkiem, że zostały poniesione zgodnie z wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie korzystania z pomocy technicznej oraz Zasadami realizacji

projektu systemowego w ramach pomocy technicznej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013.